

ILUSTROVAL ONDREJ ZIMKA

Biela labuť

MARIJSKÁ ROZPRÁVKA

V jednej dedine žil so ženou a synom bohatý starec. Raz povedal synovi: „Máme všetko, zem i dobytok, aj veľký dom. Chýba nám, starcom, už len nevesta a tebe žena. Treba sa ti, synku, oženiť.“

Keď treba, tak treba!

Začali teda chodiť po dedinách obzerať si nevesty. Ale nijako nemohli nájsť tú pravú.

Raz otec zavrčí:

„Nemá veno!“

Druhá sa materi nepáči: „Ruky má biele, nebude vedieť robiť.“

Inokedy syn krčí nosom: „Nie je pekná.“

A tak syna neoženili.

Na jar starec zasial na odľahlom poli ovos. Keď ovos dozrel, začali prilietat na pole labute, aby sa nasýtili. Vtedy otec povedal synovi:

„Natiahni na poli sieť, lebo nás tie nenásytné labute pripravia o celú úrodu!“

Syn natiahol sieť a sám sa schoval za kríky.

Biele labute prileteli na pole, chodia si po ňom, vyzobávajú zrnká. Vtom zbadali za kríkmi gazdovho syna. Vystrašene zaplieskali krídlami a vzlietli nad pole. Len jedna labuť si ešte naposledy chcela zobnúť zrníčko, urobila krôčik a už bola v sieti. Gazdov syn vyskočil z kríkov, zapálil jedľový konár a chcel labuť podpáliť. No len čo sa jej dotkol, labuť bolestne zastonala a premenila sa na krásnu dievčinu s perlovým náhrdelníkom na krku. Gazdovský syn sa zaradoval, zakrútil krásnu dievčinu do siete a odniesol ju domov. Doma ju obliekol do ženských šiat, dal jej meno Juktalča, čo znamená „popálená jedľovou vetvičkou“, a zavolať otca i mať.

„Tak ako?“ spýtal sa. „Môže byť Juktalča mojou ženou?“

Otec zbadal, že dievčina má na krku perlový náhrdelník, a povedal: „Veno má dobré. Môže.“

Mať sa pozrela na Juktalčine červené ruky a povedala: „Môže. Je naučená robiť.“

Tak sa gazdov syn s Juktalčou oženil a v dome začali žiť štyria.

Len čo sa rozvidní, starec kričí:

„Hej, Juktalča! Treba vstávať, dobytok nakrmiť, dreva narúbať, vody nanosiť. Ja sa zatiaľ obrátim na druhý bok!“

Starena sa hneď pridá:

„Je čas vstávať, Juktalča! Treba v peci zakúriť, chleba napiecť, obed navariť. Ja si zatiaľ ešte poležím!“

A do tretice volá muž: „Juktalča, pod' ku mne! Budeš mi spievať a ískať vo vlasoch. Ja si zatiaľ poležím a pokochám sa pohľadom na teba!“

A Juktalča pobehuje medzi nimi, každému sa snaží vyhovieť, každému poslúžiť.

Keď prišla jar, starec jej rozkázal orať, siať obilie, kosiť trávu, starena jej zasa prikázala okopať záhradu, zasadiť repu, napásť dobytok a muž chcel, aby mu farebnými nitkami vyšila sviatočnú košeľu.

A Juktalča robila deň čo deň a večer od únavy skoro padala z nôh.

Raz ju poslali po vodu k vzdialenému jazeru. Juktalča prišla k jazeru, sadla si na breh a zamyslela sa. A tu zrazu vidí letieť labute a počuje volať vlastné sestry:

„Sestrička, vráť sa domov! Otec ťa

čaká, mať ťa vyčkáva. Obaja celé noci od žiaľu nezatvorila oči.“

Juktalča im odvetí:

„Sestry moje milené, biele labutienky. Odpusťte mi, nerozumnej. Zhodte mi po pierku!“

Labute urobili, ako si želala. Juktalča schovala pierka pod lávku, nabrala vody a vrátila sa domov.

A tam svokor, svokra i muž kričia na ňu:

„Kde si bola tak dlho?“

„Tiekla kalná voda, tak som čakala, kým sa nevyčistí,“ vraví Juktalča.

Minul sa deň a znova ju poslali po vodu. Juktalča prišla k jazeru a vidí — popod nebo letia labute a volajú na ňu:

„Sestrička, vráť sa domov! Otec ťa čaká, mať ťa vyčkáva. Obaja celé noci od žiaľu nezatvorila oči.“

Juktalča im odvetí:

„Sestry moje milené, biele labutienky! Odpusťte mi, nerozumnej. Zhodte mi po pierku!“

Labute zhodili sestru po jednom pierku, Juktalča ich schovala pod lávku, nabrala vody a vrátila sa domov.

A tam starec, starena i muž na ňu kričia:

„Kde si bola tak dlho!“

„Tiekla mútna voda, tak som čakala, kým sa nevyčistí,“ odvetila Juktalča.

Prešiel ešte jeden deň. Juktalču znova poslali po vodu. Prišla k jazeru a vidí — labute letia a volajú na ňu:

„Sestrička, sestrička, vráť sa domov! Otec ťa čaká, mať ťa vyčkáva. Obaja

celé noci od žiaľu nezatvoria oči. A ty len neprilietaš a neprilietaš.“

Juktalča im odvetí:

„Sestry moje staršie, labutienky biele! Vyslobodte svoju najmladšiu sestru, zhodte jej po pierku.“

Labute zhodili sestru po pierku. Vtedy si Juktalča zobliekla šaty, prevesila ich na vysoký peň, priložila si na seba labutie perá a znova sa premenila na bielu labuť. Potom zamávala krídlami a vzlietla za svojimi sestrami.

Doma ju čakajú, ale Juktalče niet. Vraví mať synovi:

„Zle si si ženu vychoval!“

A otec mu hovorí:

„Zober si korbáč, choď a potrestaj ju!“

Syn zobral korbáč a vybral sa k jazeru. Už zďaleka videl stáť Juktalču na brehu. Priskočil k nej a skríkol:

„Hej, žena, čo stojíš ako peň!“

A zo všetkých síl začal šviháť korbáčom. No šaty spadli na zem a muž uvidel, že namiesto Juktalče stojí pred ním vysoký peň.

A vysoko, vysoko na oblohe leteli labute a zvonivými hlasmi volali:

„Nevedel si svojej žene uznať, nemal si pre ňu vlúdne slovo, preto si odnesieš domov žiaľ a navždy budeš smútiť.“

Gazdovský syn dlho hľadel za labuťami. Potom horko zaplakal a pobral sa domov.

Prel. JAROSLAV REZNÍK ml.

NA ČERVENOM NÁMESTÍ

Dagmar Wagnerová

*Na Červenom námestí
dav ľudí sa pomestí.*

*Dav ľudí sa premelie
na mieste, kde Kremel je.*

*Každý človek z toho davu
zastane a zdvihne hlavu.*

*Nad Moskvou čas nôcka meria,
zlaté hviezdy presýpa.*

*„Náš čas pohla,“ ľudia veria,
„blízka hviezda päťcípa.“*

PETER A METRO

*Poznám mesto založené Petrom.
V tom meste som uháňala metrom.*

*Ale mesto založené Petrom
nezaložil Peter spolu s metrom.*

*Kôň ho niesol opreteký s vetrom.
Pomník z medi majú nad tým metrom.*

*Popod riekou Nevu, Nevku, Mojku
cvála metro. Striaslo cársku trojku.*

Fontány / LEONID JENGIBAROV

Každé ráno som vo veľkom jesennom parku stretal človeka, ktorý podstrihoval fontány. Mal veľké mokré nožnice, drevený hrebeň a koženú zásteru.

Chodil okolo fontán, ktorých bolo v parku veľmi mnoho, a nožnicami strihal vodné prúdy. Na výšku striekajúcej vody to nemalo žiaden vplyv, avšak ešte čudnejšie bolo, že starého človeka takáto zbytočná a bezvýsledná práca nehnevila.

Raz som sa ho spýtal:

„Prečo ste si vybrali takú zvláštnu profesiu?“

Zamyslel sa, prižmúril oči a povedal:

„Na svete sú aj menej užitočné povolania. To moje sa neužitočným iba zdá. Robím túto neobyčajnú prácu preto, aby ľudia pochopili, že nie všetko na svete možno pristihnúť, a už vôbec nie na rovnakú fazónu.“

Prel. JOZEF SVÍTEK

Ako huby po daždi

Nikolaj Marichin

Sotva sniečko vykuklo spoza tmavých oblakov, deduško a Tánička si vyšli do záhrady.

Bolo teplo. Všetko rozvonievalo sviežou zeleňou. Na chodníkoch medzi hriadkami boli ešte mláčky vody.

„Ej, ale nám napršalo!“ povedal potichu deduško a pokrútil pritom hlavou.

„Kde, kde?“ vypytovala sa Tánička

„Chceš to vidieť?“

„Ukáž, ukáž!“ dožadovalo sa dievča.

„Najskôr tam na poliach, tu v záhrade i v neďalekom lese.“ Deduško sa na chvíľu zamyslel a potom dodal: „Poď, ukážem ti, kde napršalo najviac.“

„No ukáž, ukáž!“

„Teraz pôjdeme do lesa,“ navrhol jej.

„Ach, do lesa,“ vzdychlo si dievča.

„Chcela si vidieť, ako veľa napršalo, či nie?“

„Chcela, chcela! Ale vezmem si gumáky, iste tam bude mokro.“

O chvíľu boli v lese.

„No ukáž, deduško, koľko tu napršalo!“

„Pozri!“ ukázal dedko na kôpku pekných hnedých masliakov, ktoré sa vyrojili na machom pokrytom briežku neďaleko vysokých borovic. Skutočne ich tam bolo neúrekom. Ani po daždi.

Prel. Jozef Svitek

Zmluva

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Prihovoril sa mäsiar psovi:

„Počuj, kamarát, nechcel by si vstúpiť ku mne do služby?“

„A aká bude pláca?“ opýtal sa pes.

„No, za vernú službu ti bude patriť všetko, čo odfrkne z môjho mäsiarskeho kláta. Pristávaš?“

„Pristávam, gazda, ale pre istotu to dajme na papier. Čo je raz na papieri, to sa nedá odškriepiť.“

Spísali teda zmluvu. Mäsiar ju podpísal plným menom a pes urobil tri krížiky, lebo čítať síce vedel, ale písať sa ešte nenaučil.

Kde len tú zmluvu schovám? lámal si hlavu pes. Búdu mám mocnú, ale nie je v nej ani truhla, ani polička. Aha, už viem! Poprosím susedu mačku, ona býva v dome, tam sa iste nájde spoľahlivý úkryt.

Mačka ochotne zmluvu vzala, že ju ukryje. A schovala ju v komore za skriňu.

Bežali dni, týždne, mesiace. Pes verne slúžil a mäsiar po chlapsky držal slovo.

Až raz...

Raz mäsiar sekal na kláte mäso, a tu ti mu odfrkne na zem celá šunka. Pes nelenivý, chmat! Už ju vliekol k svojej búde.

„Dáš to sem, ty zbojník!“ najedoval sa mäsiar. „Hneď a zaraz dones tú šunku sem!“

„Ale veď čo odfrkne z kláta, je moje!“ bránil sa pes. „Mám to na zmluve!“

„Na akej zmluve? Ja o nijakej zmluve neviem!“ nechcel sa rozpačovať mäsiar.

„Zaraz ti ju donesiem,“ vraví pes a rozbehne sa za mačkou.

„Mačka, mačka, chytro daj zmluvu, musím sa ňou preukázať!“

Uteká mačka do komory a hľadá za skriňou. Lenže zmluvu nie a nie nájsť. Sú tam len akési rezance, akási drobná sekanička.

„Prepánajána, veď tú dosekali myši, tie prekliate zubane!“ dovtúpila sa mačka.

Tak sa stalo, že pes nemohol zmluvu predložiť a spor s mäsiarom prehral.

Od tých čias sa pes hnevá na mačku. Zavrčí zakaždým, keď ju zočí.

A mačka sa zas hnevá na myši, jednostaj ich prenasleduje a kynozí.

Lastovičky

Jozef Pavlovič

Nie všetkým princezníčkám lastovičkám sa chce merať dlhú cestu na juh.

„More je široké, každý ho nepreletí,“ strašia ich strapaté vrabce.

Lastovičky si posadajú na drôty. Zdalo by sa, že telefonujú, ony sa však rozprávajú:

„Musíme odletieť, a to ešte pred babím letom.“

„Možno niektoré zahynieme, ale keby sme tu zostali, dopadli by sme horšie, pounášali by nás draky.“

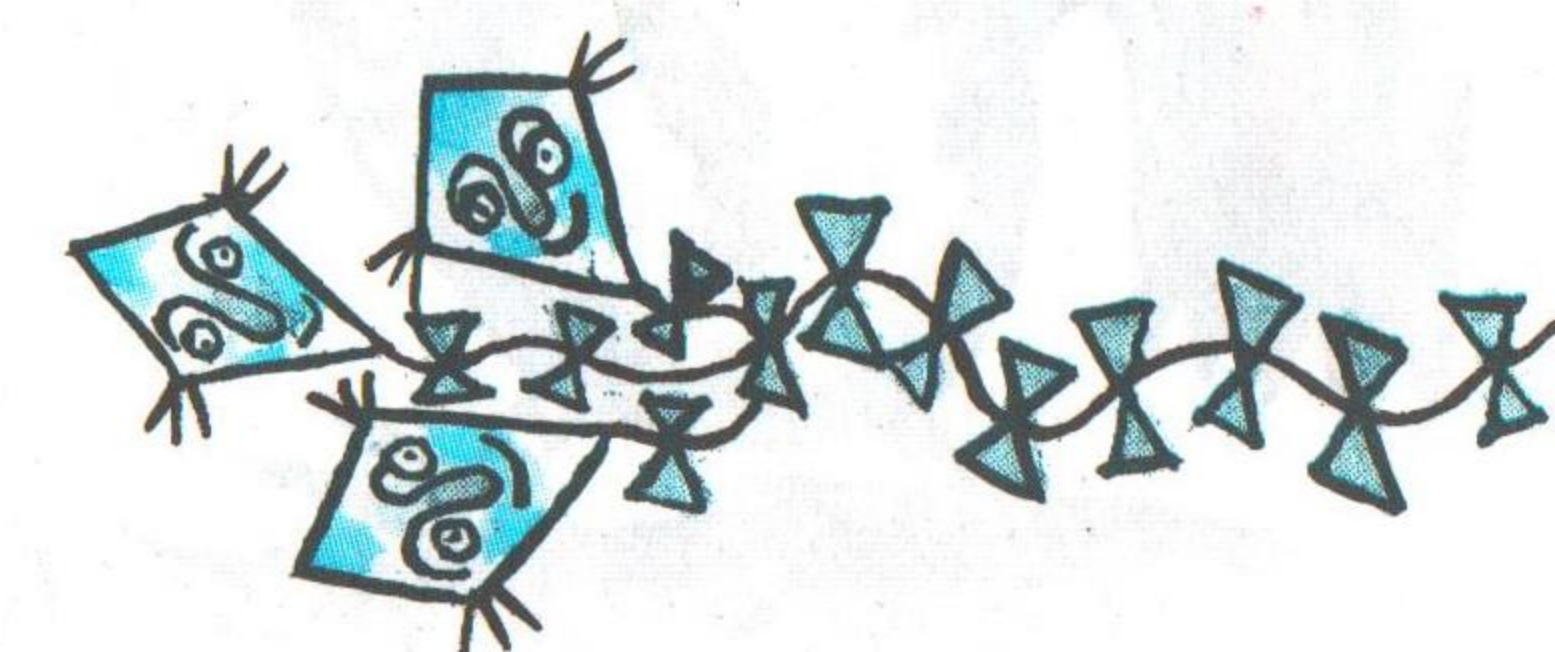
„Draky lietajú na jeseň, je ich ako múch, je ich plný vzduch.“

„Sú hrozné-prehrozné, majú vraj dlhý chvost, veľké hlavy, strašné zuby.“

„Vyletia ešte vyššie ako my.“

Po takomto rozhovore ani jedna lastovička nezostane vo svojom murovanom paláci, vo svojom vzdušnom zámku ani o deň dlhšie.

Keby tie vedeli, že jesenné draky sú iba z papiera, veru by sa tak neponáhľali. Počkali by si do jesene. Mali by o zážitok viac. Jeseň je krásna. Vo svojom zlatom šate vyzerá ako naozajstná kráľovná.

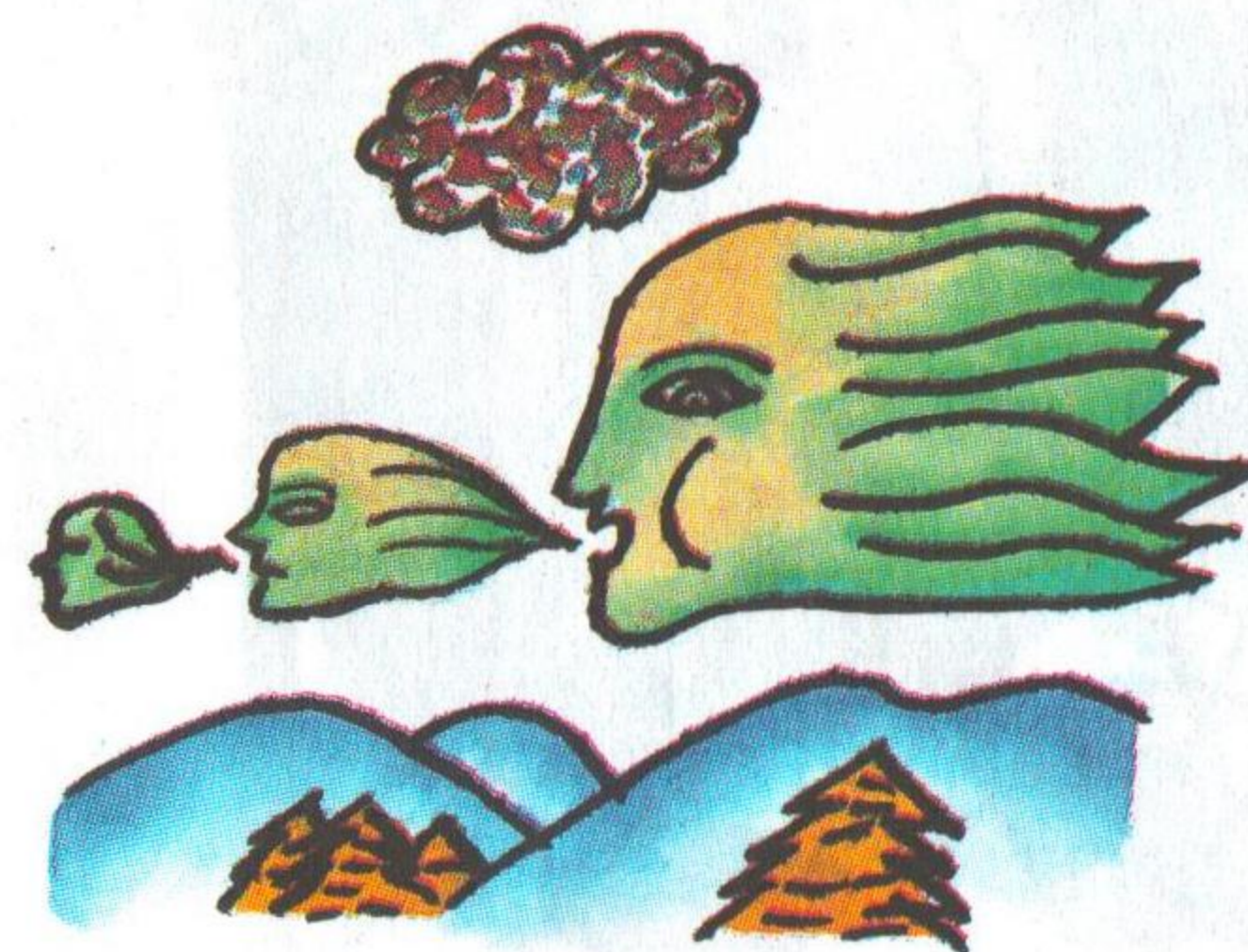
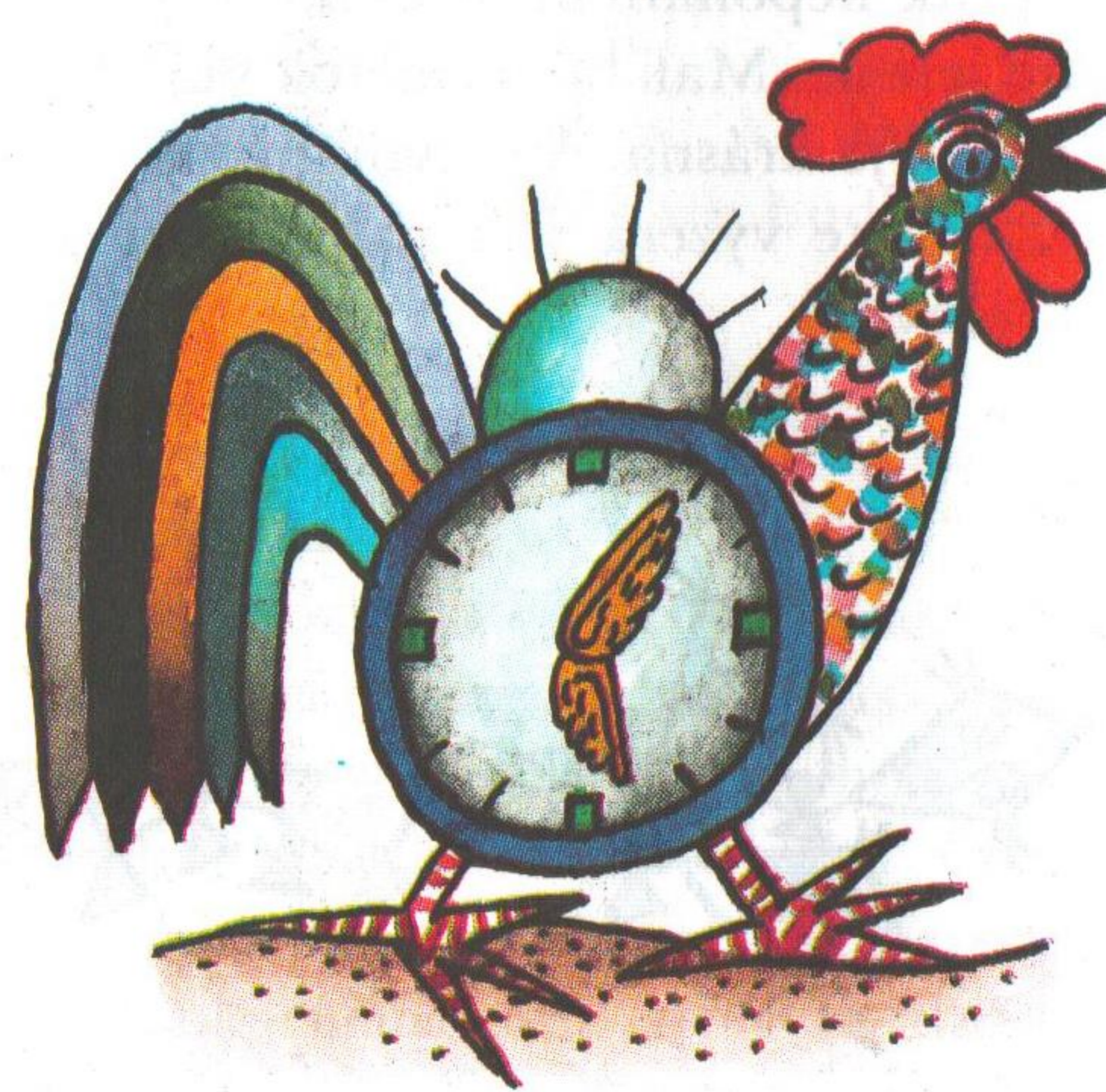
Koľko pierok od hrivnákov

O čom spieva kohút

Achmed Ozod

Kohút už vstal, beda,
už mi zaspať nedá!
Čože mi to vraví
ten vták tvrdohlavý?

„Hore, spáč!“ hovorí.
„Nechytrač!“ hovorí.
„Vstávaj, hlavaj!“ hovorí.
„Hlavaj, vstávaj!“ hovorí.
„Spať je škoda!“ hovorí.
„Tam je voda!“ hovorí.
„Kefka, pasta!“ hovorí.
„Veľa šťastia!“ hovorí.
„Na nohy, na nohy!“ hovorí.
„Čakajú úlohy!“
To mi hovorí.

Aké sú slová

Muzafar Alimbajev

Mama
je slovo najmilovanejšie,
chlieb
najnevyhnutnejšie,
vietor
letiace,
vatra
horiace,
ruka
hladkajúce,
srdce
milujúce,
kamarátstvo
verné,
uhlie
čierné,
stromy
rovné,
žiak
usilovné.

Prostred dvora

Vasyľ Vitka

Prostred dvora — hora,
hor sa na sane!
Každé dievča z dvora
niečo dostane.

Sonička — sánočky,
Tánička — šáločky,
Anička — korčule
na topánočky!

Rak

Ojars Vacietis

Tá najväčšia chvála
patrí rakovi.
Je najlepší krajčír
v celom okolí.

Lenže akými ísť
za ním cestami,
keď zelenú vodu
stihá kliešťami?

„Ani by si neveril,
že Janitis uderil.“
„Kedy?“ — „V tejto chvíli!“
„Veľmi?“ — „Z celej sily!“
„A čím?“ — „Ťažkým kladivom,
všetci zhikli údivom!“
„Kam a koho uderil?“
„Rovno po hlavičke!
Klinec na lavičke!“

Krtko Kuk

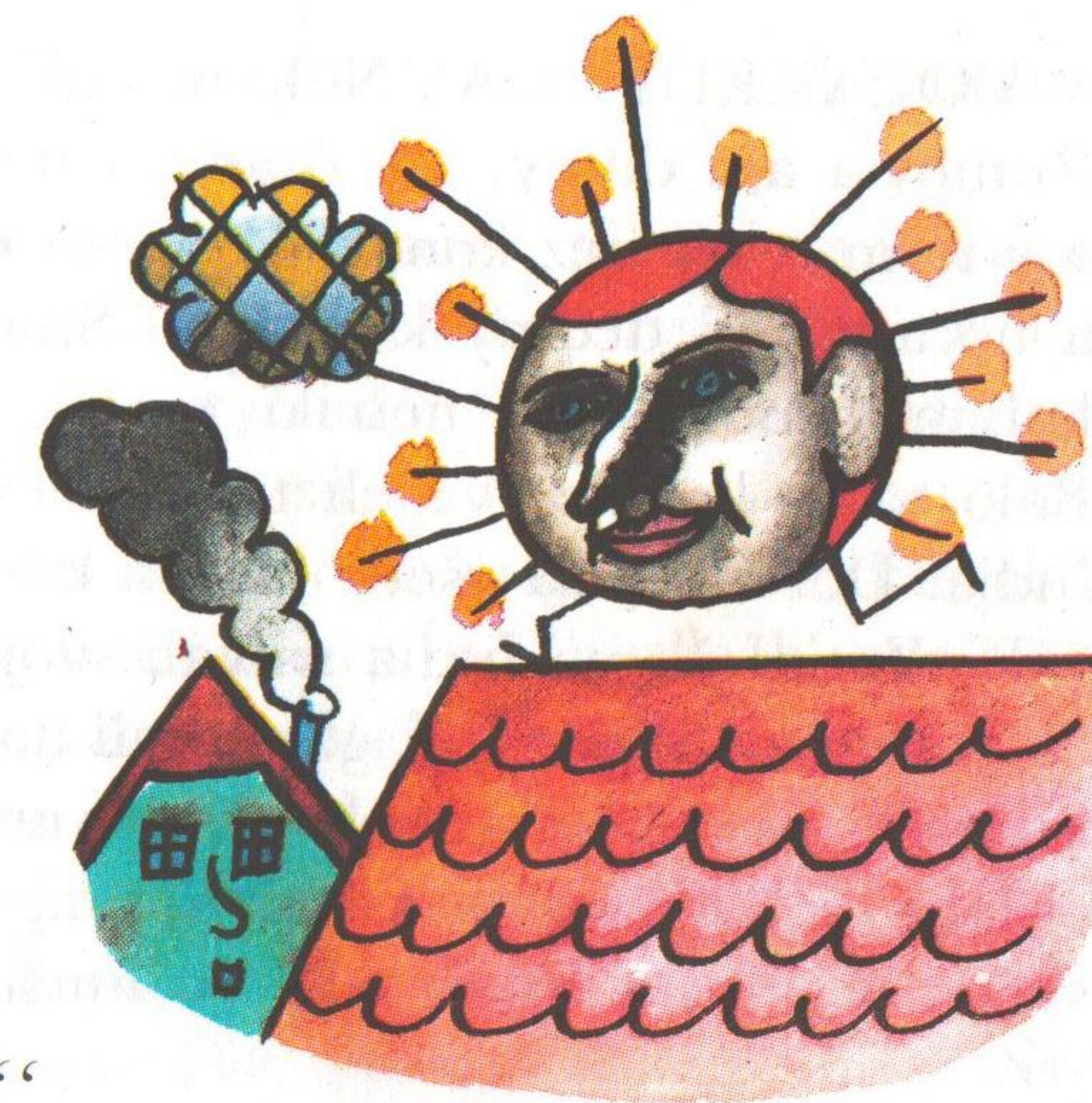
Maris Čaklais

Šuch-šuch-šuch,
počuť zvuk,
to je krtko,
múdry Kuk.

„Ej, Kuk, vylez von,
zahráme sa s autíčkom!“

„Kamaráti, nemôžem,
musím prekopávať zem.
„Cestičky mi zasypalo,
preto času mám len málo,
no tunelov tolko mám,
že ich sotva porátam.
Mám len jeden chodníček,
málo dobrých cestičiek.
Spod úrodnej záhrady
vozím plné náklady.
Ako s takým nákladom
po zlej ceste popred dom?“

Šuch-šuch-šuch,
počuť ruch,
to je krtko,
bystrý Kuk.

Strechy

Maris Čaklais

S ranným nebom do belasa
strechy prvé prebudia sa.

Čoskoro je do červena
škridla domov rozpálená.

Slnce strechám odjakživa
kamarátsky zhora kýva.

Čo videli kominárov,
chlapcov s udivenou tvárou!

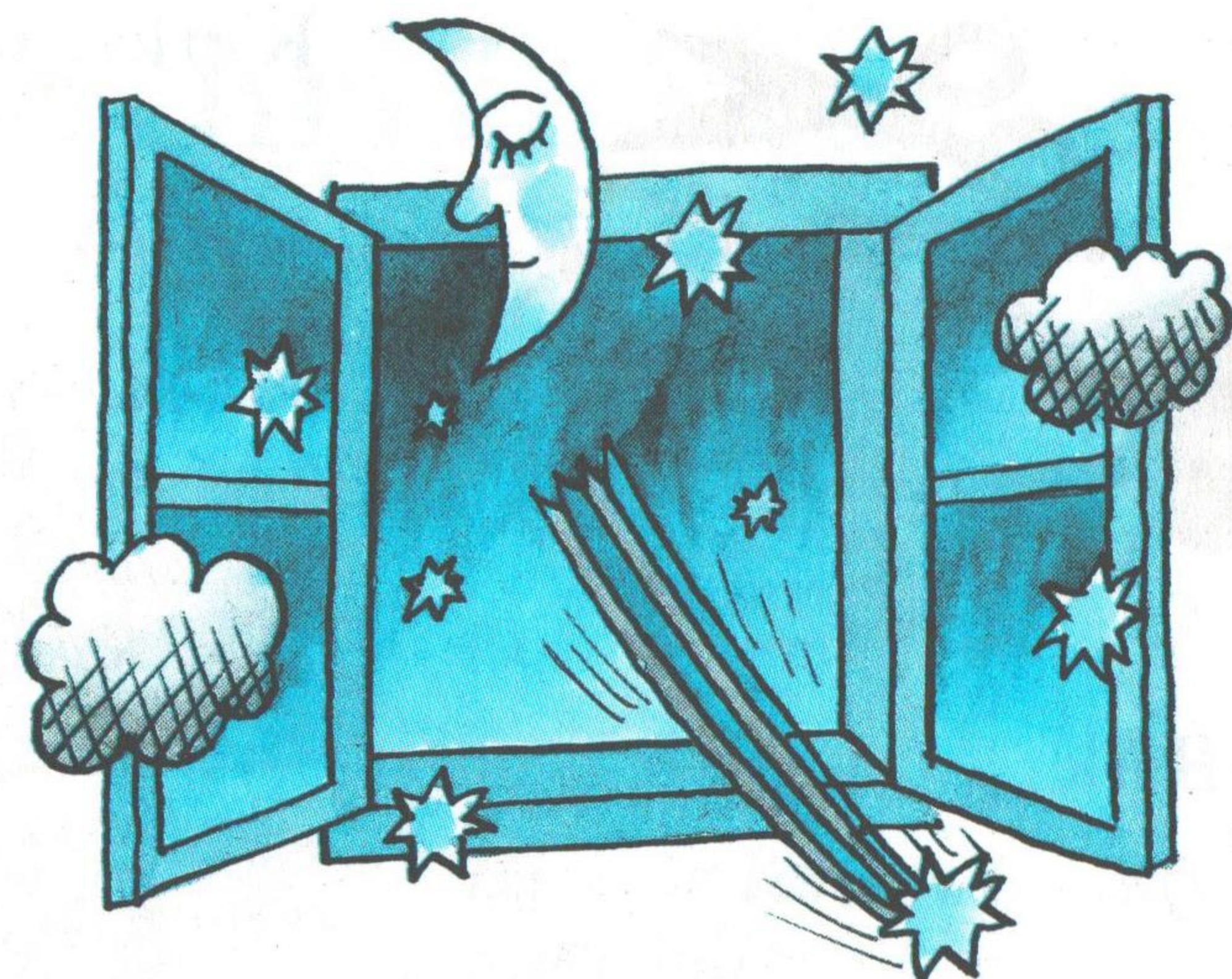
Koľko šarkanov sem zmietlo,
koľko holubov z nich vzlietlo!

Koľko snehu spod oblakov,
koľko pierok od hrivnákov!

Dívajú sa udivene
a sú stále vynovené.

Prel. Ján Turan

VOLAKEDY DÁVNO nemali Cigáni-Romovia ani domy, ani osady, len šíry svet a v ňom cesty bez konca. Putovali rovinami a horami, od dediny k dedine. Spávali pod holým nebom. Ale nebolo to len smutné. Bolo to aj krásne. Videli to, čo nevideli iní ľudia. Dozvedeli sa všetko, čo sa kde rozprávalo. Zatiaľ čo iní ľudia snívali svoje sny za zatvorenými oknami, Cigáni mali nad hlavami najväčšie okno sveta — šíru a nekonečnú oblohu. Zhovárali sa s hviezdami, počúvali svrčky a vtáčiky, možno aj rozumeli ich reči.

Deti slnka /

DANIELA HIVEŠOVÁ-ŠILANOVÁ

Určite to tak bolo, keď začali hrať na husliach, všetci ľudia vraveli, že v ich hudbe je ukrytý šum vetra, šepot dažďa aj trblet hviezd.

Večer sedávali pri ohni a učili sa počúvať reč plameňov, svetla a dreva. Dievčatá si do vlasov spolu s kvetmi vpletali aj ich vône a spievali tiché piesne lúk a lesov. Tak to bolo v lete, na jar a v jeseni. Horšie to už bolo v zime. Vtedy sa hviezdy vzdialili, ich svit bol chladnejší, slnko už nezohrievalo oblohu ani krajinu a na svet padal sneh. Cigáni trpeli zimou. Ani oheň, okolo ktorého sa túlili, im nepomáhal. Husle, aj keď hrali krásne, chladili dlane.

Malý Lavutaris, ktorý od malička vedel hrať na husliach a preto aj dostal také meno — Huslista, bol z toho veľmi smutný.

Prečo nesvieti slnko aj v zime? Či nevidí, ako od chladu chorejú moje sestričky a bračkovia? Ako sa trasú zimou naše koníky? Ako sa menia na ľadové jaskyne cigánske šiatre? Rozmýšľal. A rozhodol sa, že

presvedčí slniečko, aby svietilo aj v zime. Aspoň na Cigánov. Veď žijú pod holým nebom.

Bola jeseň. Listy už opadávali zo stromov, zvieratka sa sťahovali do svojich zimných skrýš, len u nich, u kočovných Romov, to vôbec nevyzeralo na to, že by sa mali usadiť. Naopak. Zas ich čakala dlhá úmorná cesta snehom a mrazom.

Lavutaris už nečakal ani deň. Pôjde za slnkom a všetko mu porozpráva! Slnko je dobré, teplé, určite im pomôže.

Rozbehol sa na najvyšší kopec. Myslel si, že na ňom býva slnko. Vyšiel na kopec, ale slnko nenašiel. Na kopci býval Vietor. Zlostný a nepriateľský. Kmásal zo stromov posledné listy. Lavutarisovi hádzal do očí studený dážď a strhol z neho aj jeho košeľu. Z vrcholu kopca však Lavutaris zbadal, že sa v diaľke týči ďalší, ešte vyšší kopec. Slnko býva určite tam, pomyslel si a kráčal ďalej. No na druhom kopci býval Mráz. Dýchol na Lavutarisa a premenil mu čierne vlasy na strieborný srieň. Dýchol druhý raz a zmenil mu husle na ľadové. Ešte raz dýchol a Lavutarisovi tak skrehli prsty, že ledva vládol udržať v nich svoj nástroj.

„Čo si teraz počnem?“ vykrikoval chlapec a zo všetkých síl sa rozbehol ďalej. Na ešte vyšší kopec. Tam býval sám Sneh. Veľký huňatý dedo, ktorý vyzeral celkom dobrácky. Hučal a tlmene šumel, zasypával Lavutarisa teplými kožušinami snehu, ktoré však svojím teplom len klamali. Keď sa do nich chcel Lavutaris zababušiť, chladili a pálili, až mu tuhlo celé telo.

„Spi, Lavutaris, spi. Potom mi zahráš na ľadových husliach, zatancuješ mi cigánsky tanec na ľadovej kryhe. Uvidíš, aké krásne ľadové iskričky ti budú fíkať spod bosých nôh,“ uspával dedo Sneh Lavutarisa.

„Nie, nesmiem zaspáť! Musím sa porozprávať so slnkom! Musím priniesť teplo mo-

jej cigánskej rodine!“ šepkal si Lavutaris a bežal preč.

Tak prešiel veľa kopcov, ale ani na jednom z nich nebývalo slnko. Vždy uvidel len vrchol ďalšieho, ešte vyššieho kopca. Lavutaris už nevládal. Veľmi sa mu chcelo plakať, no vtedy si spomenul na svojho deda, ktorého pre jeho krásnu hru na husliach nazývali Bari Lavutaris — Veľký huslista. Spomenul si, ako mu raz povedal: „Cigán nikdy neplače ako malý chlapec. Cigán plače husľami. Taký plač začuje aj najtvrdšie srdce.“

Vtedy mu malý Lavutaris nerozumel. Nechápal, ako možno plakať, a pritom nevyroniť ani jednu slzu. Ale teraz zrazu všetko pochopil.

Priložil si husle pod bradu a zahrал najkrajšiu pieseň, akú kedy počul. Boli v nej odrazu všetky cigánske piesne. Potom sa nadýchol a zaspieval: „Slniečko, svietiš na celý svet, ale vôbec ti nezáleží na Cigánoch! Nevidíš nás, nepozeraš sa na to, ako trpíme. Slniečko, prečo nemáš rado Cigánov?“

Slniečko si vypočulo Lavutarisa a rozhrnulo ťažké snehové mračná. Pozrelo sa dolu na zem. Celá krajina zrazu ožila! Zaliala sa zlatom ako v najhorúcejšom lete. Aj vtáčiky, ukryté vo svojich hniezdach, sa zobudili a začali čvirikať, lebo sa im zazdalo, že prichádza jar. Okolo Lavutarisa zazvonili snežienky.

„Nie si spravodlivý, Lavutaris,“ povedalo slniečko. „Mám rado všetkých ľudí, ale nemôžem nikoho uprednostniť. Na všetkých musím svietiť rovnako. A v zime musím opustiť túto krajinu, aby si mohla oddýchnuť jej zem a pripraviť sa na prácu, ktorá ju čaká na jar. Ale aby si vedel, Lavutaris, Cigánov-Romov mám veľmi rado. Páči sa mi ich hra na husliach. Keď tancujete, mám radosť zo života, lebo vidím, ako sa viete tešiť z neho vy. Aby si mi veril, Lavutaris, pobožkám všetkých Cigánov na tvár tak, aby všetci

Ľudia navždy vedeli, že ste moje milé deti. Dám vám tváre slnka. Opálené a bronzové. A dám vám ešte jeden dar. Nemôžem pre vás zmeniť zimu na horúce leto, ale dám vám horúce srdce plné piesní. Každému Cigánovi vložím do srdca jedno malé, horúce slniečko-khamoro. Bude vás hriať aj v tých najtuhších zimách. Súhlasíš?“ spýtalo sa slniečko a pobozkalo Lavutarisa na tvár.

V Lavutarisovom srdci sa hneď rozlialo také teplo, že sa cítil šťastný, aj keď slnko znova zašlo za snehové mračná a na krajinu znova padol tieň jesene a zavial studený zimný vietor. Mal v sebe toľko citu, šťastia a tepla, že sa hneď rozospieval. So spevom v srdci aj na perách bežal dolu, do cigánskeho tábora. Ako sa približoval, čoraz zreteľnejšie počul, že tú istú pieseň spievajú všetci jeho bratia, sestry, rodičia, strýkovia, tety, priatelia, celá romovská rodina.

Ešte dlho do noci sedeli pri rozložennom ohni, a nikomu nebola zima. Hrialo ich horúce srdce a vrúcne piesne.

Odvtedy niet Cigána na svete, ktorý by nevedel spievať.

„Akú majú horúcu krv!“ hovoria ľudia Cigánoch. A nevedia, že to ich zohrievajú ich srdcia. V každom z nich tlčie malé slniečko-khamoro.

Kocúrikov let

WILLI MEINCK

Prišla zima. Ulica driemala pod snehovou prikrývkou. Všade bol biely pokoj. Nespokojný bol iba kocúrik slečny Anity. Hnevali ho totiž časté návštevy Gustáva Frankeho, ktorý už tri razy požiadal jeho pani o ruku.

Pri pohľade na Anitu a Frankeho pocítil kocúrik bodnutie pri srdci. Vyskočil na podobložnicu a trielil ako šíp do záhrady. Skoro polhodinu sedel mlkvo na hrebeni strechy, lízal si labky a neprítomne hľadel pred seba. Na oblohe sa trblietali hviezdy a mesiačik visel nad holým javorom.

„Čože si taký smutný, kocúrik?“ spýtal sa mesiačik.

„Všetko ma tu hnevá,“ odvetil kocúrik. „Leť ku mne,“ usmial sa mesiačik.

„Chceš si zo mňa uťahovať?“ spýtal sa kocúrik. „Predsa vieš, že nie som ani Rus, ani Američan.“

Mesiačik otáľal s odpoveďou.

„Každý môže lietať,“ povedal napokon. „Nielen Rusi a Američania.“

„A videl si už kocúra s krídlami?“ opýtal sa kocúrik.

„Dnes je možné všetko,“ povedal mesiačik.

Zrazu sa priblížil tmavý oblak.

„Pozor!“ skríkol kocúrik. Ale bolo už neskoro. Oblak zakryl mesiačik.

Odvtedy kocúrik neprestával myslieť na let na Mesiac. Spomenul si aj na svojho slávneho praprastarého otca, na kocúra v čižmách. S čižmami už dnes

veľký rozruch nenarobíš, ale nad lietajúcim kocúrom by žasol celý svet.

Kocúrik zjedol, čo mu Anita predložila, ale neprehovoril s ňou ani slovka.

„Čože je s ním?“ pýtala sa Anita. „Azda len neochorel?“

„Ten, a chorý? uškrnul sa Gustáv Franke. „Prežiera sa a z toho hlúpne.“

„Pff!“ vyprskol kocúrik a položil si hlavu na labky.

Na druhý deň ráno pršalo. Kocúrik sa vyobliekal, vzal si dáždnik a šiel k doktorovi Šolcovi, známemu chirurgovi.

„Nuž, čo nám chýba?“ spýtal sa ho doktor Šolc.

„Potrebujem krídla, doktor!“

Doktor Šolc sa nahlas rozsmial.

„Křídla!“ zvolal. „Nuž, tie ja nemám. Nie som zázračný lekár!“

Kocúrik zastrihal ušami. Zázračný lekár? Takého pozná. Na druhý deň zašiel za jedným starým pastierom, ktorý liečil ľudí bylinkami.

„A načo sú ti křídla?“ spýtal sa ho pastier, keď si vypočul kocúrika.

„Chcem ísť na Mesiac,“ povedal kocúrik.

„Ach tak... to je niečo iné. Potom ti dám jednu mastičku.“

„Ste veľmi milý,“ povedal kocúrik.

„Vtierať trikrát denne,“ povedal pastier. „Dostanem sedemdesiat korún.“

„Fí-ha!“ zvolal kocúrik, lebo so sebou mal len pätnásť korún. Bleskurýchlo schmatol mastičku a vybehol s ňou na ulicu. Lenže až potom zbadal, že si v pastierovej chalupe zabudol dáždňik.

Odvtedy si denne trikrát vtierať mastičku a nevedel sa dočkať křídel. Ale márne vykrúcal dozadu hlavu, zbytočne si labkami ohmatával chrbát, všetko bolo po starom. Zázračný doktor ho podvie-dol. Ale kocúrik sa nevzdal.

Vybral sa za pani Plešatou, tou, čo sa zaujímala o myšie kožky. Nachytil pätnásť myší, zbalil ich do plecniaka a vybral sa za starou čarodejnicou.

„Hm,“ zahmkala pani Plešatá, „tak pán si želá křídla. Nie je to zlý nápad.“

Potom z pariaceho kotla naplnila do zelenej fľašky akúsi tekutinu a povedala: „Natierať denne trikrát!“

„Čo?“ skríkol kocúrik. „Dúfam, že to nebude taký planý trik, aký mi poradil zázračný pastier?“

„Len ma neprirovnávaj k tomu starému podvodníkovi,“ jedovato zasyčala

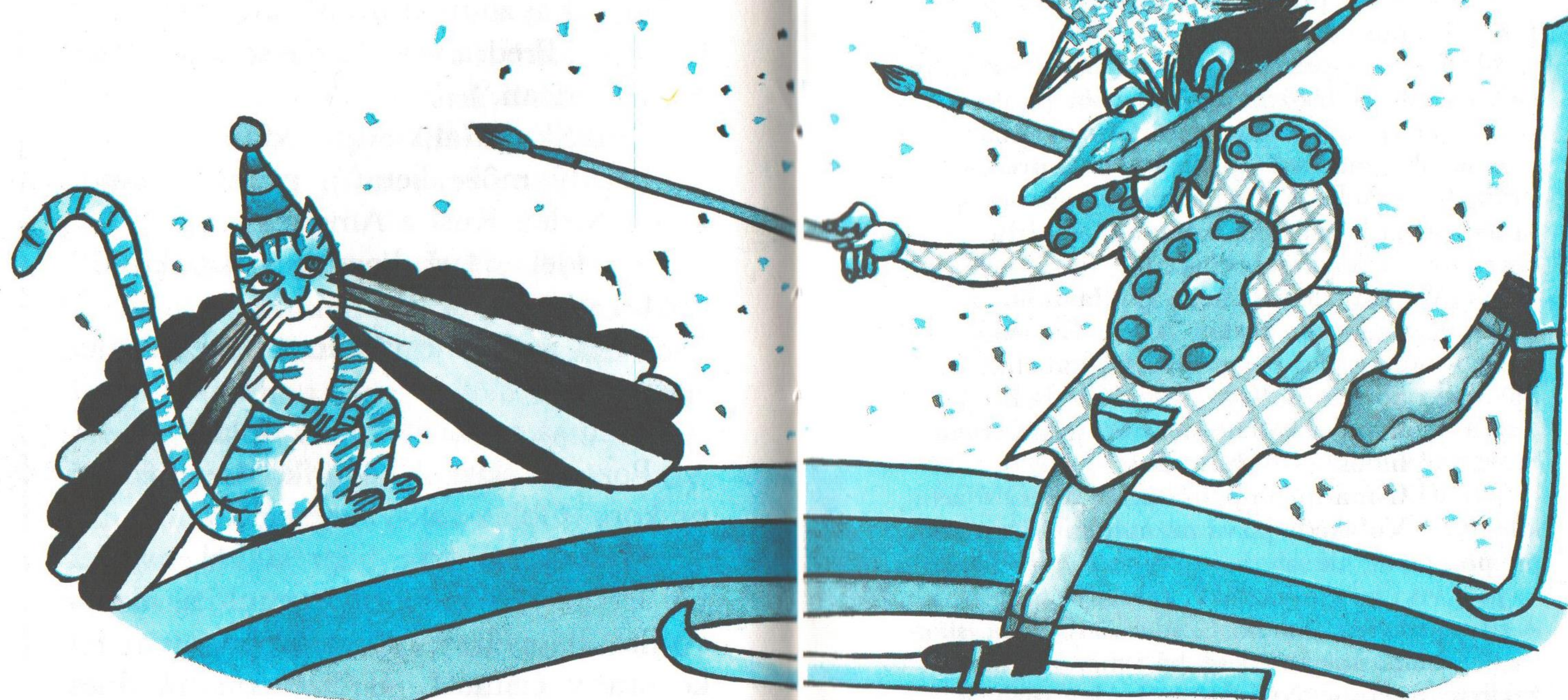
pani Plešatá, „lebo ťa premením na dáždňovku.“

Kocúrik si pritlačil na hrud' zelenú fľaštičku. „Nemyslel som to tak,“ povedal. „Dajte si ušit' pekný kabát. Hraboš poľný je teraz v móde,“ dodal a vysypal pred pani Plešatú myšacie kožky.

Nasledujúce týždne si kocúrik svedomite vtierať mastičku, až jedného večera mu vyrástli krásne, čierne-biele pásikavé křídla. To už hej, potešil sa. Potom opatrne vyskočil zo svojho košíčka na okno a vyskúšal si ich. Sedeli mu ako uliate a keď nimi zamával, cítil, že je ľahký ako vták. Bol to úžasný pocit, hlavne keď v tej chvíli vošiel do izby Gustáv Franke. S otvorenými ústami zí-zal na okno a potom vykrikol: „Anita! Pozri sa!“

Anita zdesene zašepkala: „Kocúrik!“ Chytila sa za hlavu a padla do mdlôb.

Vonku bola tmavá noc. Mesiac sa hoj-dal na vrcholci javora. Na poliach

hopkali zajace. Náš kocúrik letel s natiahnutou hlávkou hore k hviezdám.

„Bravo!“ volal mesiačik. „Pozor! Niečo sa k tebe približuje!“

„Neboj sa!“ zvolal kocúrik a elegantným oblúkom preletel pred oknami kozmickej lode. Kozmonauti sa usmiali a zakývali mu. Jeden ho dokonca vyfotil. Kocúrik pyšne vypol hrud' a pomyslel si: Zajtra budem v telke.

Kocúrik letel vyššie a vyššie. V tej výške už nevidel žiadne kozmické lode, nemusel sa obávať rakiet. Hrozilo mu však nové nebezpečenstvo: kozmický chlad! Najhoršia bola však samota. V nekonečných hviezdnych priestoroch neboli mačky, žiadne myši. Dokonca ani ľudia tu neboli. Kocúrik si predstavil Anitu, ako mu hladká chrbát. Vzápätí sa bezmocne rozplakal.

Zrazu niečo mesiačik zatienilo a kocúrik uvidel obrovského muža, ktorý sa podobal na Gustáva Frankeho.

„Čo chceš odo mňa?“ spýtal sa ho kocúrik bojzливо.

„Ja som maliar dúhy,“ povedal muž. „Daj pozor, hrozí ti nebezpečenstvo.“

Kocúrik zacítil, ako sa náhle oteplilo. Ľad na křídlach sa roztápal a zrazu sa tak rozpršalo, že nevidel ani Mesiac, ani dúhového maliara. Kocúrik sa poobzeral, či by sa nemohol niekde ukryť, ale nebolo tu ničoho, iba dážd', dážd', dážd'. A kocúrik nemal ani len dáždňik. Ten zostal v čakárni zázračného doktora. Čierne-biele pásikavé křídla nasiakli vodou a prilepili sa o srsť. Kocúrik stratil rovnováhu a rútil sa hlavou nadol.

Už je po mne! pomyslel si.

So zatvorenými očami padal ako kameň do priepasti. Potom sa nestalo dlho nič — až začul tichý smiech a známy hlas. Akoby zázrakom padol rovno do svojho košíčka.

„Niečo sa ti snívalo, kocúrik?“ spýtala sa Anita a pohľadkala ho.

„Pozri, čo som ti priniesla zo samoobsluhy: mleté mäsko.“

Horkýže snívalo, pomyslel si kocúrik. Pokúsil sa usmiať, ale nepodarilo sa mu to, nie je človek. Keď Anita odišla do kuchyne, oprel sa labkami o okenný rám a hľadel do jasnej noci. Hviezdy sa trblietali a mesiačik sa opieral o javor, akoby sa nebolo nič stalo. Mal som čertovské šťastie, pomyslel si kocúrik a lízal si mokrú kožušinku. A pritom ani nezbadal, že mu zmizli křídla.

Prel. AGNESA JURÍKOVÁ

NAŠA ČARODEJNÁ ŠKOLA

ŠTEFAN MORAVČÍK

3. Čáry-máry na konári

MATERČINA — TO JE NAŠA DRUHÁ MATKA. KEĎ NÁS TÁ PRVÁ OPUSTÍ SKLÁTENÁ, ALEBO KEĎ MY OPUSTÍME JU A VYJDEME DO SVETA, TÁ DRUHÁ IDE S NAMI A SPREVÁDZA NÁS AŽ DO HROBU. ZOHRIEVA NAŠE SRDCE, RIADI NAŠ CIT, VEDIE NAŠ ROZUM.

JAN NERUDA

Aký vtáčik, taký spev,
aký medveď, taký rev,
aká sviňa, taký kvik,
aký úplaz, taký šmyk,
aké drevo, taký cvik.

Svedectvo Veľkej Moravy nás presviedča, že slovenčina je od počiatku jazyk samobytný a že je dedičkou jazyka našich veľkomoravských predkov. Potvrďuje to aj nárečové členenie dnešnej slovenčiny. Starobylé javy ešte spred 10. storočia, ako napríklad loket—lakeť—lokec poukazujú na tri základné jazykové oblasti: západ, juh, východ. Súvisí to s tým, odkiaľ naši predkovia sem prišli. Západniari a východniari zo severu a severovýchodu, tí ostatní z juhu.

Aj keď Slováci žili v Uhorsku, kde úradnou rečou bola latinčina, veľmi blízke vzťahy mali s Čechmi. Aj u nich z praslovanského slova morz vzniklo mráz, zo slova bolto zase blato (bláto), z golvy hlava, z melka mlieko (mléko). Aj druhé slová sa vyvinuli zhodne. Český jazyk má však o celé stáročia staršie písomné pamiatky než slovenský jazyk.

Mnoho slov s Čechmi máme podobných, no niektoré nášmu uchu znejú našsky — a znamenajú niečo úplne iné. Trebárs VEDRO. U nich znamená veľkú horúčavu, nie náš starý známy kýbeľ. BRAMBOŘÍK nie je u nich zemiačik, ale kvietok cyklámen. Takých žartovností je oveľa viac.

Najmä po vzniku ČSR roku 1918 sme od Čechov prevzali veľa slov: branec, cievka, múčnik, rozhlas, spotreba, žiarovka...

Amen, Pašku, zavri knižku. My sa dnes chceme pozrieť von do lesa. Tam veľa orieškov — aj jazykových nájde sa!

Sľuby sa sľubujú, blázni sa radujú. Bodaj by sa neradovali, keď v tých sľuboch sa sľubujú horydoly! A v tých horách je tak krásne. Poznáte to už z rozprávok, aké zázračné veci sa diali v lese. A stále platilo: Kto sa bojí, nech nejde do lesa!

Pozor! MEDVEĎ!

Či poznáte pôvod jeho medového mena?

Áno, medveď je ten, kto jedáva med. Med-jed. Veď mu aj sedelo, naozaj ľúbil med. Hovorili mu aj MACO, akoby patril do rodiny. Podobne Česi — Macek, Matěj.

Keď si chceme v čistom lese oddýchnuť, nemali by sme si ho mýliť so smetiskom. Čo si o nás pomyslí líška, vlk, zajac, srnka či jeleň?

Sú to všetko prastarí obyvatelia lesa, preto aj ťažko hľadáme korene ich pomenovania.

LÍŠKA — v praslovančine to bola „lis“, „lisi-ca“. Aj lis na hrozno sa vraj volá podľa líšky, podľa jej spôsobu gniavenia koristi. Inak líška — tak ako medveď aj vlk — boli predmetom ľudského strachu a všelijakého čarovania, preto sa ich mená premieňali, komolili. Starí ľudia tak chceli zviera popliesť, oklamať...

ZAJAC vraj dostal meno podľa toho, že mu „zeje“ rozštiepený horný pysk. Či viete, ako ďaleko môže zajko-bojko do hory zabehnúť? Do polovice, potom beží z hory. To bolo ľahké. Ťažšie je už nájsť korene slov vlk, jeleň, srnka... Sú skryté hlboko v húštine čias.

JAZVEC má meno podľa jazvy, diery v zemi, kde býva. Voľakedy jazva neznamerala len stopu po poranení, ale aj diery, dutinu, prasklinu...

Ja z vecí robím zázraky, myslel som si pyšne. A tu zrazu taká galiba! Koniec čarovania, skoro všetky mená zvierat v lese, ba i mená stromov sú zakliate, tajomné. Nedajú sa raz-dva rozlúštiť. Aj

taká odborníčka, „od bornička“ na oriešky ako je VEVERIČKA, je schovaná za závojom tajomstva. Vraj je to len opakované slovíčko „ver-ver“. Podobne ako hop-hop!

Ľahký je len SLIMÁK. To je vlastne „slinák“, slizský tvor.

Veľmi starodávne a v celom slovanskom svete sú rozšírené názvy stromov: DUB, BUK, LIPA, TIS, BREZA, TOPOL, JEDLA... Už praveký človek ich dobre poznal a využíval ich. Drevo, prúty, kvety.

Ľudia boli voľakedy viacej zrastení s prírodou, závislí na nej. Psie, kravské, cigánske HUBY boli tie, čo sa nedali jesť. Podobne VLČÍ MAK — na rozdiel od „kuchynského“, záhradného maku.

LES je tiež veľmi staré slovo, všeslovanské. Pôvodne to bol len „listnatý porast“. BOR, BORINA — to bol les borový. HÁJ — to bol les hájený, chránený, posvätný. Sídliť tam bôžikovia, rusalky, lesné víly... Takýmto posvätným, chráneným hájom by mal byť aj dnes každý les, aby tam bolo pekne a čisto, sviatočne.

Les súvisí so slovom „lešenie“ — čiže stavebné drevo.

TIE DETI RASTÚ AKO DREVO V LESE, hovorí sa o deťoch divých, bez dozoru a výchovy. Voľakedy sa stromu hovorilo „drevo“. Tak ako aj dnes v ruštine — дерево.

STROM sa tak vraj volá preto, že strmo rastie dohora. Je znakom vznešenosti, hrdosti, dvíha náš pohľad hore. Preto chcú byť chlapci mocní ako duby, silní ako buky, urastení ako topole, ako jedle. A dievčence zase bystré ako srnky, štíhle ako briezky, červené ako maliny.

Väčšina názvov pre menšie rastliny vznikala neskôr, preto ich korene môžeme lepšie vidieť.

MUCHOTRÁVKA nám sama vraví, podľa čoho má meno. Ešte donedávna pomocou nej trávil ľudia muchy.

DUBÁK rastie pod dubom, KURIATKA sa podobajú na živé kurence...

LOMIKAMENŤ má pyšné meno. Pripisovali mu moc liečiť močové a žľozové kamene. A to preto, že rastie na skalách a tam láme kameň.

SEDMOKRÁSKA je jasná, má sedem krás. Hovorí jej aj stokráska.

ČAKANKA rastie pri cestách, akoby stále niekoho čakala.

ČERTOVO REBRO je ľudový názov papradia. Starí ľudia verili, že je to čarovná bylina — lebo nekvitne! Preto bolo pre nich vzácné,

tajomné, čosi nevidané. Cítili za ním akési temné sily, akoby za ním čušal čert, čo stráži poklady...

ROSNIČKA má meno podľa toho, že kladie vajíčka do úpažia listov, kde je veľa vody.

STUDNIČKA je vlastne „studenička“, studená voda, čo nás v lese osvieži.

PRAMENŤ bol pôvodne len pramienok vlasov, neskôr sa preniesol aj na vodný prameň. Svedčí to o básnickom videní sveta. Takýchto svedectiev však v prírode nájdeme veľa.

VTÁCI majú mená podľa zvuku, aký vydávajú. KUKUČKA robí kuku, DUDOK dudre, dudúka... LASTOVIČKA „lastoce“, švitorí, tydlík.

STRAKA nie je strakatá, ale kráka, krakoce. Niektoré vtáčiky sa volajú podľa tvaru: oriešok, krivozub, ušatá sova... Iné zase podľa zafarbenia: žltáček, zelenka, strakoš, červienka, čiernohlávk, žltouchost... Podľa tohto kľúča si mnohé mená iste rozlúštite aj sami.

ĎATEL je vlastne „dlabateľ“ — dlabie do kôry stromov.

BOCIAN je vraj „klepocian“ — klepoce zobákom.

SLÁVIK má meno podľa sivej farby peria. (Solv, solovj.)

DROZD „drozdoce“ — podľa jeho pokriku, keď je vyplašený.

HNIEZDO je vlastne „niz sed“, usadenie dole.

Verím, že odteraz si budete vtáčiky viac všímať, nerobiť im zle. Príroda je tajomná kniha, naučte sa v nej čítať, čarodejnici!

Lietajúci snehuliaci

JÁN ULÍČIANSKY

Voľakedy dávno bolo v niektorých mestách tak málo miesta, že sa do nich v zime nemohol nastahovať ani jeden snehuliak. Preto v nich všade boli nápisy: „Zákaz stavania snehuliakov!“

Zima v tých mestách nestála za nič. Sneh bol špinavý a o snehovej bielobe nebolo ani chýru. Mestským deťom bolo ľúto za snehom. Občas vybehli za mesto a hrali sa tam zimné hry. Ale sneh bol všade taký istý. No a z toho špinavého snehu si deti stavali snehuliakov, zafúlaných sivuliakov. Čo iného mohli robiť?

Jedného dňa sa začali snehuliaci strácať.

„Nemohli sa roztopiť, veď je mráz!“

„Nieкто nám ich chodí búrať! Mali by sme to zahlásiť na nejakom úrade!“ radili sa deti.

A na druhý deň zas! Postavili snehuliakov — a v noci všetci záhadne zmizli bez stopy.

„Kam sa mohli vyparíť?“

„Zlodejov, zločiny a záhady môžu vypátrať iba detektívi!“ Tak sa deti obrátili na jedného skromného detektíva, ktorý býval v meste.

„Čo vám treba vypátrať?“ opýtal sa detektív.

„Tratia sa nám snehuliaci. Nieкто nám ich kradne. A sú to naši kamaráti. Keď sa už ani s nimi nemôžeme hrať, potom je všetko na figu!“ sťažovali sa deti.

„Ujmem sa toho prípadu!“ súhlasil detektív a hneď sa pustil do pátrania. Najskôr si nechal popísať tie zmiznuté osoby.

„Snehuliaci — to sú snehové gule. Starý hrniec! No a tiež metla. Nosy majú z mrkvy!“ prekríkvali sa deti.

Detektív si popis starostlivo zapísal do notesa. Potom podľa popisu vyhotovil obrázok, ktorý sa mal podobáť na nezvestných snehuliakov.

„Vyzerali asi takto?“

Deti sa išli popučiť od smiechu.

Potom začal detektív snoriť po meste. Zastavoval ľudí, ukazoval im snehuliaka v notese a pýtal sa ich:

„Nevideli ste niekedy túto osobu?“

Ľudia si mysleli, že mu preskočilo. Ale detektív sa nenechal znechutiť. Po nejakom čase mal v notese zapísané tieto výpovede:

„Videl som na oblohe lietajúci starý hrniec. Bol som to zahlásiť, ale úrady mi oznámili, že staré hrnce lietať nemôžu. Exis-

tujú vraj iba lietajúce taniere! Tak teraz neviem...“

Druhá výpoveď:

„Videla som v oblakoch lietajúcu metlu, ale potom som si povedala, že to nemôže byť pravda. Metly predsa lietajú iba v rozprávkach.“

Detektív vypočúval aj jednu starú babku, ktorá vraj videla na nebi lietajúce mrkvy!

„Staré hrnce... metly... mrkvy...“ opakoval si detektív v duchu. „To bude spolu nejaká súvisieť!“

Zvolal všetky deti za mesto a zo zvyškov špinavého snehu postavili snehuliakov. Vyzerali naozaj úboho! Deti sa večer vrátili domov a detektív ostal pri snehuliakoch na stráži.

Bola mrazivá noc. Detektív čakal. Čakal. Čakal. Zíval, oči sa mu zatvárali. Nič sa nedialo. Už-už zaspával, keď sa mu zrazu zazdalo, že sa snehuliaci hýbu! Zatajil dych!

Snehuliaci začali skákať, odrážali sa od zeme, akoby to boli veľké snehové lopty. Potom vzlietli k oblohe a stratili sa v mrakoch. Zmizli.

Vyparili sa.

Detektív bol ako omráčený. Rýchlo sa však spamätal a utekal za nimi.

„Stojte! Stojte! V mene zákona!“

Našťastie si všimol, že jeden veľmi nešikovne postavený snehuliáčik sa nie a nie odraziť od zeme! Priskočil k nemu a chytil ho oboma rukami za uši. Za uši starého hrnca, ktorý mal na hlave.

„Už mi neujdeš!“ kričal detektív.

„Au! To bolí!“ zastonala snehuliáčik.

„Kam si chcel zmiznúť?“

„Hovorte, prosím vás, tichšie! Na snehuliaka netreba hulákať.“

Detektív stíšil hlas, no ďalej držal snehuliáčika za uši.

„Nepustím ťa, kým mi neprezradíš, kam si chcel odletieť!“

A zafúlaný snehuliáčik zavzlykal:

„Tam, kde je čistý vzduch. Tam, kde nie je špina. Je to vaša vina, že už nie sme bieli. Máte, čo ste chceli.“

Detektív stíchol. Vedel, že snehuliáčik mu neluhal. Priateľsky ho potľapkal po hrnci, napravil mu mrkvu a usmial sa na neho:

„Leť, kamarát, a maj sa dobre!“

A tak na lúke za mestom zasa nestál ani jeden zafúlaný snehuliak. Iba detektív tam čakal na deti.

„Kde sú naši snehuliaci?“ pýtali sa ráno.

„Odleteli do čistých krajín ako sťahovací vtáci na juh.“

Deti mlčali. Ale nie dlho! O nejaký čas sa na bránach, múroch a plotoch začali objavovať nápisy a kresby bielych snehuliakov:

„Chceme biely sneh!“

„Chceme čistý vzduch!“

„Vráťte sa k nám snehuliaci!“

Náš skromný detektív mal potom ďalší prípad. Úrady mu nariadili vypátrať, kto to čarbe, že chce biely sneh. On to však vedel veľmi dobre. Mal v tom prsty. Celé biele od kriedy!

Šturivareška

Štefan Moravčík

Kuchárka Šturivareška,
tá sa vám zvrta
o milých päť!
Odbilo 12 — obeda niet!
Prisahám hore dolinou,
hrach so slaninou!

Kuchárka Šturivareška
tá sa vám zvrta
kade-tade,
po dedine, po záhrade.
Do všetkého starie sa:
„Tanier? Vletel do lesa?“
Prisahám hore dolinou,
hrach so slaninou!

Kuchárka Šturivareška,
tá sa vám zvrta
tam, kde nemá.
Teraz stojí ako nemá —
bude obed bez mäsa!
Mačke sa len mihol chvost...
Príde starý Šturivarech,
obzerancov naje sa.
Prisahám hore dolinou,
hrach so slaninou!

ANTON MAREC

Satan a Satanovo pliesko

Kedysi dávno kutali v Mengusovskej doline dvaja bratia. Hľadali poklad, ktorý tam vraj pri úteku zo svojej krajiny ukryl poľský kráľ. Nedarilo sa im. Kopali štôlne pod hrebeňom Bášt — nenašli nič. Kopali pod Mengusovskými štítmí — zbytočne. Skúsili pri Žabích plesách, odtiaľ sa pobrali pod Volovec a potom pod Ťažký štít — nikde im šťastie neprialo.

„Parom nech skára takú robotu! Tu nám pomôže vari len sám satan!“ zvolal jedného večera starší z bratov.

V tej chvíli vystúpila z neďalekého potoka para, spod skál vyšľahli plamene a pred bratmi kde sa vzal, tu sa vzal, stál čierny chlapík s rohami a bez prestania vrtel chvostom.

„Volali ste ma? Tu som!“ skríkol. „Pomôžem vám, ak mi sľúbite, že po smrti budú vaše duše moje!“

Bratia rozmýšľali a satan neprestával sľubovať.

„Odkryjem pred vami poklady, ktoré toľké roky hľadáte! Do smrti neokúsate biedy, všetko sa vám bude dariť a rovnako aj vašim deťom.“

Naveľa, naveľa, bratia súhlasili.

Veď čože, kým budeme živí, užijeme, čo sa bude dať. A potom nech príde aj koniec sveta!“ rozmýšľali.

„Čakajte ma zajtra v dolinke pod Baštami!“ povedal satan. „O nič sa nestarajte, len sa dobre najedzte!“

Na druhý deň bratia čakali na mieste, ktoré určil satan. Ten naozaj prišiel a priniesol so sebou pluh. Podal bratom postranky a prikázal im, aby sa do nich zapriahli. Nakoniec povedal:

„Poklad poľského kráľa je ukrytý na tomto mieste. Musíme ho vyorať! Hijó!“

A zapraskal nad ich hlavami bičom, z ktorého šľahali plamene.

Čo ostávalo bratom? Len sa zaprieť a ťahať. Satan nemal zľutovania. Hnal ich okolo doliny raz, druhý, tretí... Ťahali pluh do samého večera, až vyorali jamu, a tá sa neskôr naplnila vodou. Tak vzniklo pleso, ktoré sa dnes nazýva Satanovo.

A dvaja bratia hľadajúci poklad kráľa?

Už ich nikto nevidel.

Hovorí sa, že satan na nich oral, až kým nevypustili duše. Tie si potom vzal a odišiel s nimi do svojho hradu, ktorý sa vypínal na najvyššej hore nad dolinou.

Dnes už ten hrad nestojí. Ostala len hora a jej meno, pripomínajúce dávneho vládcu.

Satan.

Darmoliezky

Strýc mi vraví:

„Nebud' ľavý!
Hybaj rýchlo medzi liesky,
do prhlavy!
Uvidíš tam darmoliezky,
to sú vtáčky nevidané,
nevynadávaš sa na ne!
Majú zlaté chocholky,
krídla ako mentolky,
čierne pierka, modré chvosty.“

Umieram od zvedavosti.
Doprhlený som už celý,
iste práve odleteli.

„Ale kdeže! Pozri lepšie!
Neboj sa ísť do húštiny,
strč nos medzi pavučiny
ako dievča do zmrzliny!“

Pochopil som strýkov špás,
darmo liezol som však zas
hľadať krásne darmoliezky
medzi liesky, medzi briezky.
Hnala ma zvedavosť vedca,
že čo ak sú... Čo ak predsa?

Neviditeľní

ESTERA TOČÍKOVÁ

Ten významný deň, keď bratia Mišo a Šimon stretli mimozemšťanov, sa skončil báječne. Mama im dovolila spať spolu. Chlapci si ľahli do jednej postele a medzi seba uložili zmenšených mimozemšťanov. Dali im aj mená. Šimonov sa volal Kocka 1 a Mišov Kocka 2.

„V noci sa spí celkom dobre,“ povedal Mišo mimozemšťanom, „ale popoludní v škôlke je to príšerné. Ani mne, ani Šimonovi sa spať nechce, ale súdružky nám nedovolia sa hrať. Musíme ticho ležať a dokonca mať zatvorené oči.“

„Mňa ide poraziť,“ prikývol Šimon.

„Ničnerobenie je strašné,“ povedal Kocka 1. „U nás na Kockatej planéte je ničnerobenie najťažším trestom. A u vás je povinné. Zvláštne.“

„Keby sme aspoň raz nemuseli spať, to by bolo!“ zatúžil Mišo.

„To je ľahké,“ povedal Kocka 2. „Požičiame vám naše čarovné skrinky. Zavesíte si ich na krk pod tielka, aby ich nik nevidel. Pozrite,“ uká-

zal Kocka 2 na žltý gombík, „keď ho stlačíte, vypadne zo skrinky váš nafukovací dvojník. Nafúkate ho a uložíte miesto seba. Potom stlačíte červený gombík a stanete sa neviditeľní. Môžete behať po škôlke, hrať sa, ísť na ihrisko, nikto vás nebude vidieť. Keď sa povinný spánok skončí, vyfučíte dvojníkov, opäť stlačíte červený gombík a stanete sa zasa viditeľní.“

Keď sa takto dohodorili, Mišo a Šimon zaspali, akoby ich hodil do vody. Aj mimozemšťania zaspali a snívajú sa im kockaté sny.

Na druhý deň Mišo a Šimon netrepezlivo čakali v škôlke, kedy nastane vytúžená chvíľa a deti sa uložia na popoludňajší spánok.

„A nie aby ste vyvádžali,“ napomenula ich súdružka učiteľka. „Platí to hlavne pre vás dvoch, Mišo a Šimon!“

„Nebojte sa, my budeme dnes spať ako nafúkaní!“ zakričal Šimon.

Deti sa zasmiali. Súdružka učiteľka pohrozila Šimonovi prstom a sadla si do kúta. Spálňa pomaly tichla. Z jed-

ného ležadla za druhým sa ozývalo pokojné odfukovanie. Mišo a Šimon zatvorili oči a ani sa nepohli. O chvíľu učiteľka skontrolovala, či všetky deti spia, a potom vyšla von. Mišo a Šimon pozreli na seba a zašepkali: „Teraz!“ Potom stlačili na skrinke žltý gombík a v tej istej chvíli ležal vedľa nich splasnutý Mišo a Šimon. Chlapci im rýchlo odzátkovali dierku na bruchu, nafúkali ich a starostlivo poprikryvali až po bradu. Vzápätí stlačili červené gombíky a stali sa neviditeľnými.

„Tralala,“ zajasal Šimon a od radosti zadupkal nohami.

„Čo je? Kto to tu vykrikuje?“ strčila súdružka učiteľka hlavu do dverí.

Nič však nevidela.

„To je čudné,“ povedala si sama pre seba a pokrútila hlavou.

Mišovi a Šimonovi sa líca nadúvali od smiechu až do prasknutia, ale už vedeli, že musia byť ticho. Obaja rýchlo vyšli zo spálne. Keď dvere zavrzgali, učiteľka, ktorá sedela vedľa v triede a čosi zapisovala, až tak poskočila na stoličke. Videla, ako sa dvere otvárajú a zatvárajú, ale nikto nevyšiel.

„No to som blázon,“ zažmurkala neveriacky očami. „Hádam len nemáme v škôlke strašidlo?“

Mišo a Šimon tíško prebehli okolo nej a zamierili do kuchyne. Tam deti nikdy nevpúšťali, a tak chlapci boli zvedaví, ako to tam vyzerá.

Najstaršia teta kuchárka, ktorá mala v ten deň meniny, práve rozkrajovala poschodovú čokoládovú tortu. Mišovi a Šimonovi sa v ústach zbehli slinky. Pozreli na seba a oblizli sa. Potom natiahli ruky a každý si kúsok uchmatol a vopchal do úst. Teta kuchárka zdúpnela. Videla kúsky torty, ako putujú do vzduchu a potom miznú. Vypustila z ruky nôž a vykrikla: „Pomóóó! Straší!“

Mišo so Šimonom si museli z celej sily zakrývať ústa, aby sa nahlas nerozosmiali.

Na krik tety kuchárky pribehla do kuchyne súdružka učiteľka a teta domovníčka. Obe na vlastné oči videli, ako kúsky torty vyletujú do vzduchu a strácajú sa.

Jediná, ktorá nepočula krik z kuchyne, bola súdružka ria-

ditelka. Sedela vo svojej kancelárii na druhom konci škôlky a kreslila na veľký papier akési kolieska. Chlapci, ktorí medzitým k nej pribehli, neľnili, vzali si ceruzky, a keď sa súdružka riaditeľka na chvíľu otočila, prikreslili kolieskam uši, oči, nos a ústa.

„Čo to má byť?“ zhrozila sa súdružka riaditeľka, keď opäť pozrela na papier. „Že by som si nepamätala, čo robím?“

A vtedy jej prešiel po chrbte mráz. Uvidela, ako sa ceruzky samy od seba zodvihli a pomaly kreslili na kolieska vlasy. Súdružka riaditeľka cúvala chrbtom k dverám. Staťočne premáhala strach, nakoniec však nevydržala a rozkričala sa:

„Pomóóó, strašidlo!“

Krik v škôlke prebudil

všetky deti. Vyskakovali z postielok a podaktoré, tie menšie, sa aj rozplakali. Tie väčšie využili zmätok a začali sa naháňať a hádzať do seba vankúše. Iba Mišo a Šimon ležali ticho a ani sa nepohli.

Prvá sa v škôlke spamätala súdružka riaditeľka. Prikázala všetkým, aby boli ticho, a povedala: „Hádam nebudeme veriť, že sú tu strašidlá. Asi sa nám to všetko zdalo.“

Mišo a Šimon stáli vedľa nej a dobre sa zabávali. Štekli ju na nohe, takže súdružka riaditeľka sa vrtela, výskala. Potom súdružka učiteľka prikázala deťom, aby sa obliekli.

Všetky deti ju poslúchli, iba dve nie. Mišo a Šimon tvrdo spali. Učiteľka sa k nim sklonila a zľahka oboch plesla po líci. Ale líca sa jej zdali akési čudné. Strčila do nich prst a vzápätí zavrešťala: „Sú gumení, oni sú gumení!“

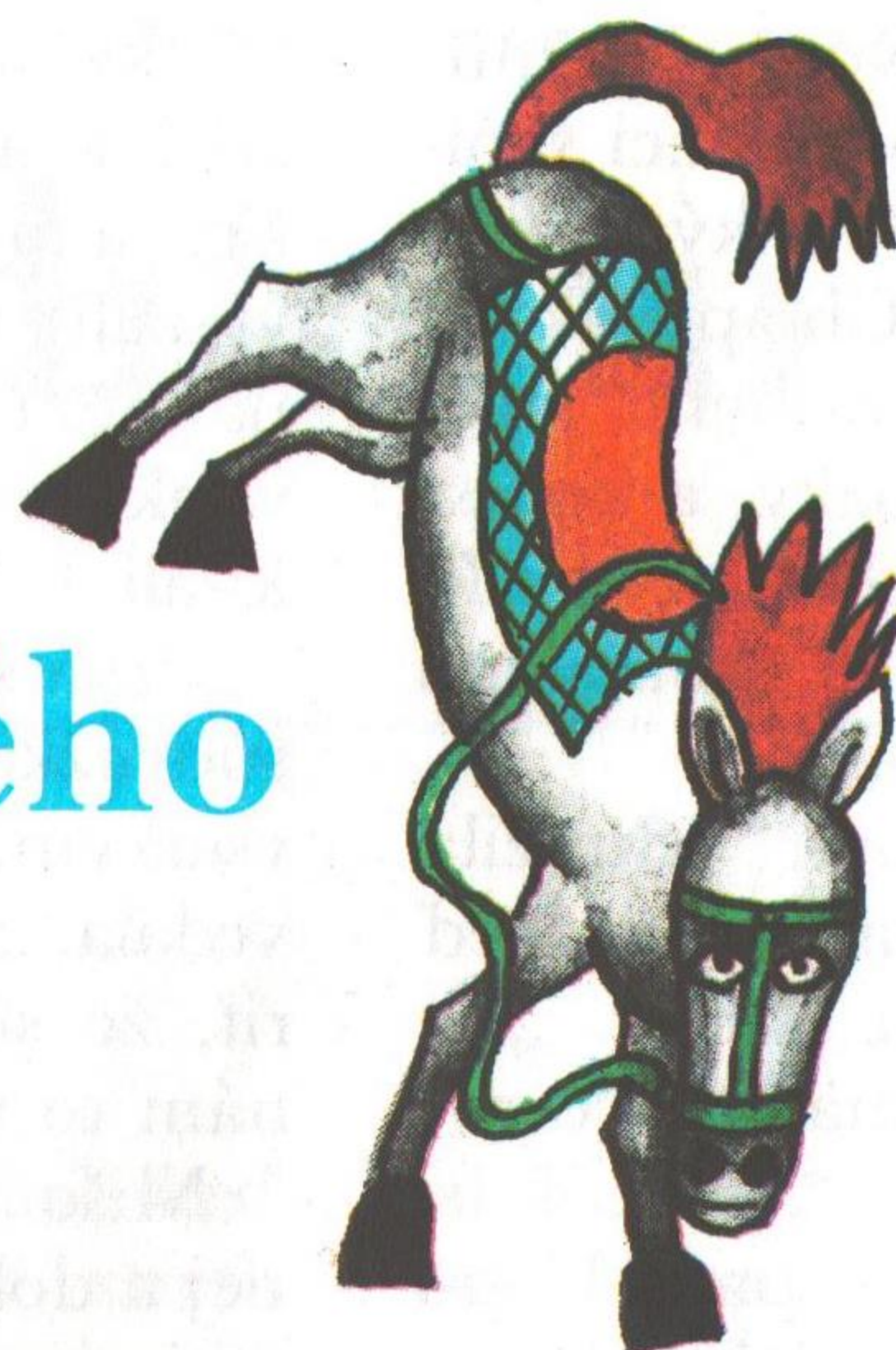
Po celej škôlke sa opäť rozľahol vresk. Keď to Mišo a Šimon počuli, zľakli sa, aby sa ich figeľ neprezradil. Rýchlo vbehli do spálne, vytiahli dvojníkom z brucha zátky a vzápätí stlačili na čarovnej skrinke červený gombík. Hneď boli viditeľní. Tvárili sa, akoby sa práve prebúdzali, šúchali si oči a zívali. Súdružka učiteľka znovu zavrešťala: „Nie sú gumení!“ a takmer omdlela.

Ten deň sa v škôlke skončil neobyčajne. Súdružka riaditeľka zvolala všetkých do telocvične a vyhlásila: „Vážení, odtiaľ v škôlke zakazujem akékoľvek strašidlá a zázraky.“

Koník pána Kluckého

MARIANNA GRZNÁROVÁ

Šli dvaja klauni cestou, šli a necestu nechávali lúčnym kobyľkám. Vpredu pochodoval klaun Hugo a do pochodu udieral paličkami do plechového bubienka. Za Hugom pochodoval jazvečík Činčila. Vďaka výbornému sluchu kládol kroky presne do rytmu, ale nevedel rozoznať pravú nohu od ľavej. Lenže klaun Fati si plietol krok ešte viac ako Činčila, lebo sa mu na topánkach stále rozväzovali šnúrky. Zbadal to, až keď si jednu pristúpil a nemohol spraviť ďalší krok. Tak si teda sadol rovno na cestu a začal si šnúrky zaväzovať. Veľmi sa mu to však nedarilo, lebo mu zavádzalo vlastné bruško a mašličky na šnúrkach sa mu pod prstami neustále rozpadávali.

Hugo prestal tĺcť do bubienka, znechutene sledoval Fatiho nemotorné počínanie a potom ukázal paličkou ta, kde sa v diaľke za zákrutou zelenel les.

„Kto bude prvý pri tamtom lese!“ povedal Hugo, lebo vedel, že má dlhší krok a ešte dúfal, že tým prinúti Fatiho, aby sa konečne zdvihol zo zeme.

Prvý sa do bezhlavého behu vychytil Činčila, lebo hoci mal najkratšie nohy, vedel nimi rýchle prepletať a navyše sú bežecké preteky ten najobľúbenejší šport každého psa. Fati, ktorého už tiež omrzelo šnúrovanie, vytiahol dlhé šnúrky z topánok, vopchal si ich do

vrecák na kabáte a v nezaviazaných topánkach začal uháňať k zákrute, lenže jednu topánku stratil a musel sa po ňu vrátiť. Obul sa a v ďalšej chôdzi pokračoval mrzutým krokom.

Hugo počkal kamaráta, hoci ho podrážky svrbeli.

„Vieš čo? Zahrajme sa na koňa,“ navrhol Fati, keď dobehol Huga.

Vytiahol z vrečka svoje dlhé šnúrky do topánok, zviazal ich a kým sa Hugo nahlúplo prizeral, roztočil šnúrky nad hlavou ako laso a potom ich šikovným pohybom hodil Hugovi okolo zátylku a popod pazuchy. Kým sa ten spamätal, bol ošírovaný ako kôň. Ale nezdalo sa, že by sa takáto hra Hugovi nepáčila. Naopak. Okamžite sa vžil do úlohy koňa, veselo zaerdžal, vyhodil kopytami, predklonil hlavu, vyceril zuby a vyrazil do konského cvalu. Chudák Fati na svojich krátkych nôžkach sotva za ním stačil, ale robil, čo mohol, až mu zase odfrkla nezašnúrovaná topánka. Činčila, ktorého hra tiež zaujala, vzal v behu topánku do zubov a uháňal za klaunami.

„Prír! Prír!“ brzdil Fati, ktorý koňovi nestačil. „Nevieš robiť koňa?“ osopil sa na Huga, lebo by rád svoju nešikovnosť zvalil naňho.

„Len ma puš a uvidíš!“ vyvliekol sa Hugo Fatimu z oprát a keďže ho už nič nebrzdilo, erdzíac a vyskakujúc zmizol za zákrutou.

Činčila dobehol s topánkou, Fati sa opäť posadil na cestu a začal si zasa navliekať šnúrky do topánok. Uprostred práce zdvihol hlavu a vyzeral Huga, ktorý sa mu stratil z očí.

„Hugo!“ volal. „Prestaň sa blázniť a vráť sa!“

Za zákrutou sa ozval klepot konských kopyt. Fati vytreštil oči. Spoza zákruty sa vynoril koník. Fati vyjavene vyskočil zo zeme.

„Tak už neblázni, Hugo,“ bľabotal prekvapený Fati a snažil sa koníka zmierlivo potľapkať po šiji. Aj Činčila obchádzal koníka prekvapene a opatrne, keď sa spoza zákruty objavil Hugo.

„To je, čo?“ volal. „Asi niekomu ušiel.“

Fati sa zahanbil za svoju predstavu, že sa Hugo zmenil na koňa, a vraví:

„Necháme si ho?“

Koník sa mu totiž pozdával. Bol malý a vyzeral veľmi rozumne a krotko.

Hugo ho chcel hneď vyskúšať, ale koník bol preňho primalý. Keď kráčal, Hugo musel kráčať zároveň s ním, lebo inak by sa mu boli nohy šúchali po zemi.

„Je trochu malý a asi už neporastie,“ povedal ustarostene a zliezol z neho.

Fati prezrel koníka odborne, nadvihol mu chvost i gambu a pozrel na zuby.

„Myslím, že to vôbec nie je kôň,“ vyhlásil.

„A čo teda?“

„Oné... keby som si len vedel spomenúť, ako sa to volá,“ lámal si Fati hlavu a potlačil koníkovi uši dozadu. Keď videl, že Hugo nepochopil, sám si priložil dlane k hlave a zakýval nimi.

„Myslíš somár? Nie. Tento tu určite nie,“ zapochyboval Hugo.

Fati sa zahanbil, ale ďalej si lámal hlavu, lebo nedajbože si spomenúť, ako sa taký malý koník volá.

Hugo sa zatiaľ vrátil s náručou sena a Fati mu v baretku priniesol vody. Potom koníkovi učesali chvost i hrivu, priateľsky ho potľapkávali.

Vtom Činčila zavetrl a rozbehol sa za zákrutu. Spoza zákruty sa nečakane objavil buclatý pán v jazdeckom obleku a cylindri, s vykrútenými fúzmi a s konským postrojom na pleci. Len čo zbadal koníka, roztvoril náruč.

„Rómeo! Ach, Rómeo! Konečne! Kam si sa to vybral?“

Koník podišiel tanečným krokom k pánovi a previnilo pokyvával hlavou. Pán ho objal a osedlal, zatiaľ čo Hugo, Fati i Činčila mlčky pozerali, až si ich pán všimol, pokročil k nim a potriasol klaunom pravice.

„Klucky je moje meno. Som rád, že ste sa oňho tak dobre postarali. Nechcete si jazdiť?“

Pán Klucky pukol jazdeckým bičikom. Koník nacvičeným pohybom podobral hlavou Fatiho, vysadil si ho na chrbát a kým sa Hugo krútil a obzeral, koník podišiel popod jeho dlhé rozkročené nohy tak, že Hugo ostal sedieť Fatimu na ramenách. Chvíľočku sa obaja v jazdeckej pyramíde klátili, až nadobudli rovnováhu, a kým sa obaja prekvapení spamätali, pán Klucky zapukal bičom. Páni, to bola jazda! Koník ľahkým poklusom robil kruh za kruhom, Hugo vytiahol bubienok a zabubnoval, pričom Činčila sa šikovne prepletal koníkovi pomedzi nohy. Pán Klucky ešte raz švihol bičom, koník si kľakol na

predné kolená a klauni sa skotúľali rovno na zem.

„Výborné číslo!“ radoval sa pán Klucký. „Nechceli by ste u mňa vystupovať?“

Hugo a Fati boli v pokušení a chvíľu otáľali.

„Lenže my sme práve na cestách,“ vysvetlil napokon Fati.

Pán Klucký zrazil jazdecké čižmy a zasalutoval.

„Chápem. Tešilo ma, páni,“ rozlúčil sa s nimi, vysadol do sedla a odchádzal.

Vtom si Hugo na niečo spomenul.

„Hej! A čo je to za koňa?“ zavolať. Pán Klucký v cylindri sa obzrel.

„Poník.“

„Vidíš, vravel som to,“ povedal Fati.

„Čo si povedal? Vôbec si to nevedel!“

„Ba vedel!“

A tak sa chvíľu hádali, kým poník s pánom Kluckým nezmizli za zákrutou. Potom sa prestali hádať a pokračovali v ceste. Huga pomaly prešla zlosť a začal do kroku bubnovať. A Fati pochodoval usilovne za ním a stúpá si po rozviazaných šnúrkach.

Hádankum kvadakum

Hádanka č. 1: Jano s Jožom cestou z knižnice stretli Zuzu.

„S dievčiskom sa nehráme,“ smiali sa a zakývali jej knihou.

Boli naozaj takí neslušní, alebo...? Kto si myslí, že záhada je v tej knihe, už je na stope. Napísala ju spisovateľka, ktorej meno a priezvisko je skryté v prešmyčke

TÁ NAŠA STANKA

Hádanka č. 2: Mladé letá vydávajú rad edícií. Napríklad Kniha J. Verna, Z rozprávky do rozprávky, Priatelia. Vychádzajú v nich knihy dobrodružné, dievčenské romány, náučné knihy. V našich záhadných nápisoch sa skryli názvy štyroch edícií

ČAKAJ SYP TO SILVÁN TÁ KYSLA

Hádanka č. 3: Kto by nepoznal veľkého dánskeho rozprávkára Hansa Christiana Andersena? Ak z prešmyčky

PÁV, ROZKRY

vylúštiš názov jeho knihy, nebude ťažké zistiť meno národného umelca, ktorý ju ilustroval a ktorý mal 22. okt. 70 rokov. Jeho priezvisko sa skrylo v nápise

LOŽ KNÍH

Rozlúštenie z č. 1:

Smelý Zajko, Smelý Zajko v Afrike

— J. Cíger-Hronský

Pipi Dlhá Pančucha

— Astrid Lindgrenová

Chalúpka strýčka Toma

— Harriet Beecherová-Stoweová

Zimka, Cipár, Brunovský

Majka Tárajka, Jakubko

Odpovede posielajte na korešpondenčnom lístku na adresu Redakcia Slniečka, Suworovova 3, 815 19 Bratislava do 30. novembra. Piatich najlepších lúštitelov odmeníme knihami.

Ilustroval PETER CPIN

PROTI PRESILE

JOZEF REPKO

TRETIA ČASŤ

Stalo sa v predchádzajúcej kapitole:

Rodičia s učiteľmi pochopili, že Juro Karabin s Andreou Gajdošovou môžu zachytávať myšlienky iných osôb. Takto sa obaja piataci stali „objektmi skúmania“ Neurofyziologického strediska. O oboch však prejavujú záujem nielen lekári...

Záhadný výkon futbalového brankára

Lekár Vranko tvrdí: život v druhej polovici 21. storočia hodno závidieť všetkým obyvateľom planéty Zem — s výnimkou výskumníkov. Tí vraj poznajú vari všetko okrem istoty. Z toho je jasné, že nemá ani potuchy o trápeniach, ktoré sám spôsobuje.

„Ináč,“ mieni Juro, „by si svoje výmysly vyskúšal na psoch. Ale iba na zúrivých,“ dodáva s ohľadom na útlocitnú spolužiačku. Andrea miluje zvieratá viac ako seba samu.

Teraz smutne prikyvuje. Juro vyslovil krutú pravdu. Veď môže normálny človek vydržať dlhé hodiny zaborený v kresle s desiatkami drobných elektród, prikrvačených k štici — a nerobiť vôbec nič? Vôbec nič, iba vyvalovať oči na obrazovku, na ktorej sa mihajú všetky možné symboly: od geometrických sústav po akési pokrútené príšery, asi miliónkrát zväčšené baktérie?

Našťastie výskumná skupina doktora Vranka občas usúdi, že

desaťročný ľudský tvor má právo aj na oddych. Pošlú k trýzneným „objektom“ sestru Anitu. Jemnými prstami im povyberá elektródy z vlasov, Andreu pohladí, na Jura zažmurká. A odvedie oboch do parku, kde švitorí ako lastovička, no nespúšťa z nich oči.

Andrea s Jurom si rozumejú:

Ak má byť v nudnom prostredí aspoň trochu zábavy, so „strážkyňou“ nehodno žartovať. Radšej v nej treba vzbudzovať zmätené pocity!

Sestra s rukami na pleciah oboch piatakov kráča po cestičke a neznesiteľne pouča, že mohutné duby nad trávnikmi sú vychýrené v celom kraji. Najmladší „junák“ má vyše päťsto rokov, starší „kmeťovia“ bezmála osemsto. Pritom mimovoľne premýšľa:

„Zostanú tu až do stredy. A na nedeľu som slúbila Petrovi, že prídem na štadión. Ak mu nezaľahozelám k brankárenskému výkonu, môže to pokladať za nezaujímajúce.“

Juro s Andreou sa dohovoria očami. Chápu, že dospelým často diktuje konanie milujúce srdce.

„Sestra Anita,“ namrzene sa zatvári Juro, „toto motanie za plotom musí ísť človeku na nervy, nemyslíte?“

„Niekoľko dní vydržíte,“ povie sestra Anita a pritom si myslí: „Ani sa mu nečudujem. Na jeho mieste by som ho už dávno preliezla a zdúchla.“

„Veru, asi vám zdúchnem,“ pokračuje Juro. „Nie nadobro, len tak na dve hodinky. Počul som, že sa v mestečku má hrať finálový zápas o pohár. A ja som športovo naladená osobnosť.“

„Vraví vám to preto,“ upiera Andrea falošne úprimné modré oči na sestru Anitu, „aby ste nemali malér. Bez futbalu nevydrží. Keď nemôže kopať do tej guľatej hlúposti, aspoň sa na ňu musí pozeráť.“

„Pripomeniem jeho žiadosť doktorovi,“ navonok ľahostajne prikývne sestra, pričom sa v duchu ohromne poteší. „Presvedčím ho povoliť im vychádzku. Veď je to až neľudské, takto ich izolovať, priamo väzniť... A Peter je vo forme, čaká na obdiv.“

Tvár doktora Vranka — opäť na obrazovke — vyjadruje rozpak.

„Pokiaľ na svojej žiadosti trváte,“ oznamuje, „samozrejme vám ju splníme. Myslíte si však, že nie je niečo dôležitejšie ako futbalový zápas?“

Andrea by aj záporne pokrútila hlavou. Juro ju však džuchne do pleca. Rozhovor vedie on!

„A vy si myslíte, že najdôležitejšie sú vaše príkazy? Kedy sa už konečne stretne zoči-voči ako chlapi? Alebo sa bojíte?“

Na prekvapenie oboch lekárov vážne prisvedčí.

„Čože sme až takí nebezpeční?“ zdesí sa Juro.

„V istom slova zmysle áno,“ prítakáva tvár na obrazovke. „Obávam sa, že pri osobnom stretnutí by som nemohol utajiť svoje myšlienky natoľko, aby... nuž, aby vám neublížili.“

„Prezraďte nám teda, čo ste už o nás zistili!“

„Viete predsa, že každý ľudský mozog prijíma a vysiela impulzy ako hociktorý prijímač s vysielačom,“ vysvetľuje lekár.

„Mozgové vlny sú nesmierne krátke, niekoľko miliónov milimetrov. Môžeme ich zachytávať prístrojmi s mimoriadne citlivými senzormi. Ako sme si overili, vaše mozgy majú prirodzené senzory od narodenia... Usilujeme sa zistiť aké a prečo sa vôbec vyskytol taký podivný úkaz prírody.“

„Chápem,“ prikyvuje Juro a potmehúdsky poškuľuje. „No to by nemalo brániť, aby sme odtiaľto nemohli na chvíľku vytiahnuť päty.“

„Choďte! Ale ani na okamih sa nevďaľujte od sestry Anity! Splňte každý jej príkaz!“ nevlúdne súhlasí výskumník.

Futbalové stretnutie sa nekončí záverečným hvizdom rozhodcu. Súperiace mužstvá v hlúčkoch postávajú na trávniku. Pravidlá pri nerozhodnom výsledku (3:3) určujú hráčom kopať pokutové kopy a tak definitívne rozhodnúť o novom držiteľovi Dunajského pohára.

Starší muž na tribúne, ktorý dosiaľ len s námahou potláčal zívanie, spozornie. Potom si zaostří kontaktné šošovky, aby ako silným ďalekohľadom zreteľne rozoznal výrazy na tvárach osôb, ktoré pribehli k bráne, kde majú brankári dokázať svoje športové umenie. Do ucha si vloží nasmerovaný zosilovač zvuku; umožní mu počuť každý ich šepot.

Pred chvíľkou sa vrátil z útrobu tribúny. V tmavom kúte chodby si počíнал prinajmenšom čudne. Položil si na hlavu čelenku — úzky platinový krúžok s dvoma mušličkami po stranách; priľahli mu na sluchy. Začal premýšľať:

„Od rána som pozoroval okolie Neurofyziologického strediska. Popoludní z neho vyšli dve deti v sprievode mladej ženy. Teraz sa zdržujú na miestnom

štadióne. Nie som si však celkom istý, či ide o vybrané osoby.“

„V ústave momentálne nie sú iné výskumné objekty. Pozorujte ich! Vo vhodnom čase vykonajte variant T—Q!“

Od tejto chvíle už nespúšťa zrak z dvojice piatakov. Obaja postávajú za bránou a šibalsky poškuľujú po sestre Anite, ktorá si nervózne zatína nechty do dlaní. Má na to dôvod. Peter Hottmar v stretnutí neoslňil. Dokonca rozhneval priaznivcov domácich. Pri všetkých troch góloch vo vlastnej sieti „zasahoval“

ako začiatočník. Sestra Anita si vrúcne želá, aby aspoň v súboji so strelcami hostí dokázal svoje majstrovstvo.

Útočník hosťujúceho mužstva položí loptu na značku pokutového kopu. Juro podíde k sieti.

„Chystá sa po zemi, k ľavej tyči!“ vysloví polohlasne.

Brankár Peter Hottmar rozhorčene fľochne za chrbát. Azda sa len súperi natoľko neznížili, aby vyslali priamo na ihrisko takéhoto provokatéra? Ale, ani nevie prečo, keď sa útočník rozbieha a naznačí klamlivý smer doprava, vrhá sa — k ľavej tyči. Zovrie v dlaniach prudko vystrelenú loptu.

Štadión klokotá nadšením. Starší muž na tribúne sa spokojne usmeje.

Po góle domácich (hosťujúci

brankár — a reprezentant! — sa na loptu nestačil ani pozrieť) sa na čiaru vracia opäť Peter Hottmar. A k sieti sa zasa, akoby náhodou, pritmolí chlapčisko s rozčuchanou tmavou šticou.

„Namieri do pravého vinkla,“ drmolí medzi zubami, ostražite sledujúc robustného útočníka. „Ale pozor! Rozhodol sa pre bombu, aj keby mu od kopnutia malo odtrhnúť nohu.“

Peter Hottmar nasucho preglgne, no — ako pardál skáče k pravej spojnici tyče a žrde. Jeho päsťe zakryjú voľný priestor o zlomok sekundy skôr, ako ním môže preniknúť bielo-čierna bomba. Štadión vybuchuje nadšením. Starší muž aj v hluku zreteľne počuje chlapcov hlas: „Poradíme mu ešte, Andrea?“

V modrých očiach dievčaťa horia nadšené hviezdičky. Teší ju, že sestra Anita zabúda na svoje postavenie a vyskakuje ako dieťa.

„Naznačí fintu k pravej žrde,“ oznamuje Juro za sieťou. „Lenže

chystá sa kopnúť akurát do stredu brány.“

Potom sa dusí smiechom, strelec hostí — zlosťou; po jeho „finte“ brankár Hottmar síce úkrokom naznačí, že ju prehliadol, zostáva však stáť uprostred brány a loptu s ľadovým pokojom chytá do náručia.

Diváci sa prekrikujú v predpovediach: práve sa zrodil zázračný brankár storočia. Starší muž v sivých nohaviciach a striebristej kombinéze sa prediera na ihrisko.

Tak sa v mestečku na úpäti Malých Karpát odohrá významná udalosť — a nielen športovej histórie. Zatiaľ čo sa Peter Hottmar vznáša nad rukami šťastných spoluhráčov a neskôr — celkom verejne — objíma s rozosmiatou Anitou, zatiaľ čo športoví reportéri rozmýšľajú o tituloch: „NEPREKONATELNÝ BRANKÁR!“ a „CHYTLIL TRI JEDENÁSTKY ZA SEBOU!“, k Jurovi pristúpi zlovestne sa tváriaci muž:

„Okamih, priateľko!“ vyslovuje dôrazne. „Ak sa nemýlim, práve tu došlo až k záhadnému porušeniu pravidiel. Nemáš v tom náhodou prsty... totiž svoju hlavu?“

„Ja? Ja?“ jachtá Juro. Pohľad neznámeho ho celkom prevráta.

„Všetko si vyjasníme,“ oznamuje muž a skôr, ako sa piatak spamätá, berie ho za ruku a vedie k východu. Andrea ich poslušne nasleduje.

(Pokračovanie)

Ilustruje JÁN DRESSLER

Najprv som čarbal po múroch

Rozhovor so spisovateľom Milanom Ferkom

Tento rozhovor v mene Slniečka pripravovala Nataša Pavuláková. Už pred niekoľkými mesiacmi mi dala otázky, ale ja som taký mrvaj, chumroš, vrták, šumichrast, tratinoha a blendoš — kamsi som ich zapatrošil. Je tu však môj nový kamarát Peťo Pankrác, štvrták zo ZŠ na Jesenského ulici v Bratislave. Prečo by sa nemohol pýtať on? Ved' je taký zvedavý!

Ujo, ako ste sa stali spisovateľom?

Najprv som čarbal po múroch, potom verše do školských zošitov. Keď sme na Nový rok chodili koledovať po susedoch a známych, zložil som si takéto vinše: „Aby vám od kráv do hrotkov tieklo vždy mlieko celým potokom, aby ste mali tolko teliatok, koľko má vrba bahniatok, aby ste mali chleba až do pol neba.“ A oveľa neskôr som napísal knižky básní Na Mars a späť, Robí robot robotu, Snehový strom, Džimbala-balabala a ďalšie.

Ste rád spisovateľom? Ved' nemáte ani prázdniny...

Ako si ty nevieš predstaviť život bez hier, ja si ho neviem predstaviť bez písania. A keď má človek to písanie rád, je to skoro ako zábava a zábava — to sú prázdniny, nie?

Kto uverejňuje vaše myšlienky? Časopisy, vydavateľstvá, ale aj film a televízia. Najviac kníh pre deti a mládež mi vyšlo v Mladých letách: Keby som mal pušku, Keby som mal dievča, Dobrodružstvá s kolieskom (tieto tri knihy boli aj sfilmované), Pirátski králi a kráľovskí piráti, Pirátske dobrodružstvá, Rinaldino, Kam vtáci na noc odkladajú srdce a iné.

Máte rád hudbu či inú záľubu?
Veľmi rád si spievam. Spolu s hudobným skladateľom Milanom Novákom som na-

Kam vtáci na noc odkladajú srdce
MILAN FERKO

písal pre deti vyše sto piesní. A záľuby? Rád plávam, lyžujem a najradšej všeličo majstrujem.

Čo potrebujete, aby ste boli šťastný?

Zdravie, blízkych ľudí a radosť z práce.

Aj vás učili v škole len učiteľky, ktoré kričia?

Nie, my sme mali našťastie aj veľa učiteľov. A potom na gymnáziu som najradšej počúval profesora slovenčiny, ktorý hovoril celkom potichu, nikdy nezvýšil hlas a nikdy nás neučil z knihy. On mal všetko v hlave!

Nechceli by ste byť učiteľom?

Nie, lebo nemám dosť trpezlivosti, dôslednosti, spravodlivosti, obetavosti, súcitnosti a... všeličoho iného.

Mohol by som byť aj ja spisovateľom ako vy?

Prečo nie? Si jednotkár, ako som aj ja býval, si vnímavý k okoliu, vážiš slová a vieš ich presne použiť. Ak si prečítaš moju najnovšiu knihu — zábavnú poetiku, nazvanú Prvá láska nastorako, zistíš to isté, čo Ľudovít Štúr, že jedna a tá istá téma sa dá vysloviť na sto spôsobov, len ich treba všetky ovládať. No a keď sa budeš ďalej usilovne učiť, veľa čítať, sústavne písať a v tom písaní sa prejaví talent — môžeš sa stať spisovateľom.

Prečo chcelo Slniečko tento rozhovor s vami práve teraz?

Lebo 14. decembra mám šesťdesiat rokov.

Ujo, tak vám prajem veľa zdravia, aby ste nás čitateľov potešili ešte mnohými ďalšími dielami.

Zápisník Slniečka

HLADÁME NAJOBĽUBENEJŠIU POSTAVIČKU!

Na budúci rok oslávia Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež, štyridsiate výročie svojho vzniku. Iste ste si, deti, z diel slovenských spisovateľov, ktoré vydali Mladé letá, obľúbili niektorého hrdinu alebo milú postavičku. Pracovníci vydavateľstva sú veľmi zvedaví, ktorú. Nezapomnite nám napísať!

10. novembra sa dožíva osemdesiatich rokov spisovateľka, zaslúžilá umelkyňa Mária Topoľská. Iste poznáte jej pekné veršičky pre deti. Nájdete ich v poetkiných knižkách Pred spaním, Modré nebo — letný deň, Modrobiely svet a ďalších. Výber z jej najkrajších veršov vyšiel pod názvom Zelená pre žabku. K sviatku jej v mene čitateľov Slniečka blahoželáme.

Všetky knižky nemôžete mať doma, ale môžete si ich požičať v knižnici. Voľakedy ľudom ostávalo na knižky len veľmi málo peňazí. Preto 1. novembra 1829 mikulášsky knihár, vydavateľ a širiteľ literatúry G. Fejérpataky-Belopotocký založil v Mikuláši prvú verejnú knižnicu na Slovensku. Zaslúžil sa o vybudovanie množstva ďalších verejných a školských knižníc. Pomáhali mu pritom tzv. komisionári, z ktorých vám pripomenieme aspoň legendárneho Mateja Hrebendu. I keď mikulášsku knižnicu na kráľovský prí-

kaz po 14 rokoch zatvorili, Belepotockého príklad nasledovalo veľa vzdelaných a múdrych ľudí na celom Slovensku.

V októbri zavrela svoje brány Medzinárodná výstava detských ilustrácií BIB. Deťom aj dospelým sa na nej predstavilo 352 ilustrátorov zo štyridsiaticich ôsmich krajín celého sveta. Ak ste výstavu navštívili, určite ste nevedeli, kam sa máte skôr pozrieť. A vybrať najkrajšie obrázky? Len to skúste medzi 2 523 ilustráciami! S takouto úlohou si poradila medzinárodná porota, ktorá udelila najvyššie ocenenie — Grand Prix Marianovi Murawskému z PLR. Okrem toho rozdelila päť zlatých jabĺčok. Jedno z nich získala slovenská maliarka Viera Gergeľová za ilustrácie fínskych rozprávok Čertov mlynček. V Československu ostali aj dve plakety BIB — získala ich pre nás Katarína Šuteková-Ševelová a Stanislav Kolíbal.

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 815 19 Bratislava, Suvorova 3, Telefón 523 26.

Šéfredaktor Ján Turan, zástupca šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., grafická

úprava Viera Fabianová, redaktorka dr. Lubica Kepštová.

Redakčná rada: zaslúžilý umelec Miroslav Cipár, zaslúžilá umelkyňa Mária Ďuričková, zaslúžilý umelec Lubomír Feldek (predseda), Peter Glocko, Daniel Hevier, Juraj Klaučo, Vojtech Kondrot, Ján Navrátil, Ondrej Zimka.

Tlačia Polygrafické závody, z. p. Bratisla-

Prečítaš na dúšok

Dali sa dovedna dve kučeravé výmyselné hlavy. Zasnútili jednu hnedé a jednu sivé oči a blysol nápad — knižka, aká tu ešte nebola. Nebola, ale bude — a bude ti kamarátom na každý deň. Každý jeden deň v roku si z nej môžeš prečítať jednu rozprávku, a tú rozprávku iste prečítaš na dúšok. Spisovateľ Daniel Hevier (prvá hlava kučeravá, oči hnedé, dobrá nálada mu jednoducho figliarsky nadvihuje fúziky) prehľadal celú knižnicu svetových a slovenských rozprávkárov a vybral presne 365 a jednu rozprávku. Maliar Svetozár Mydlo (druhá hlava kučeravá, oči sivé, potmehúdsy sa smeje do rumcajsovskej brady) si zvolal na pomoc dvanásť ilustrátorov, aby mu ako dvanásť mesiačikov oživil tú rozprávkovú krásu. Keď potom namaľované obrázky rozložil v najväčšej miestnosti nášho vydavateľstva, v zasadačke, boli pokryté všetky stoly. Na Vianoce bude knižka na svete. Kto si ju začne čítať na Nový rok, môže v nej listovať ako v najmaľovanejšom kalendári až do Silvestra. Môžeš si ju pod stromček želať, alebo ňou urobiť radosť mladším deťom.

Názov najdlhšej rozprávkovkej knižky z Mladých liet nemohli jej redaktori lepšie vymyslieť: ROZPRÁVKY NA CELÝ ROK.

Ak si už teraz pripomenieme, že prvým januárom sa začína jubilejný, štyridsiaty vydavateľský rok, môže to byť k tomu sviatku na každý deň zákusok.

Magda Baloghová

va-Krasňany. Rozširuje PNS Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

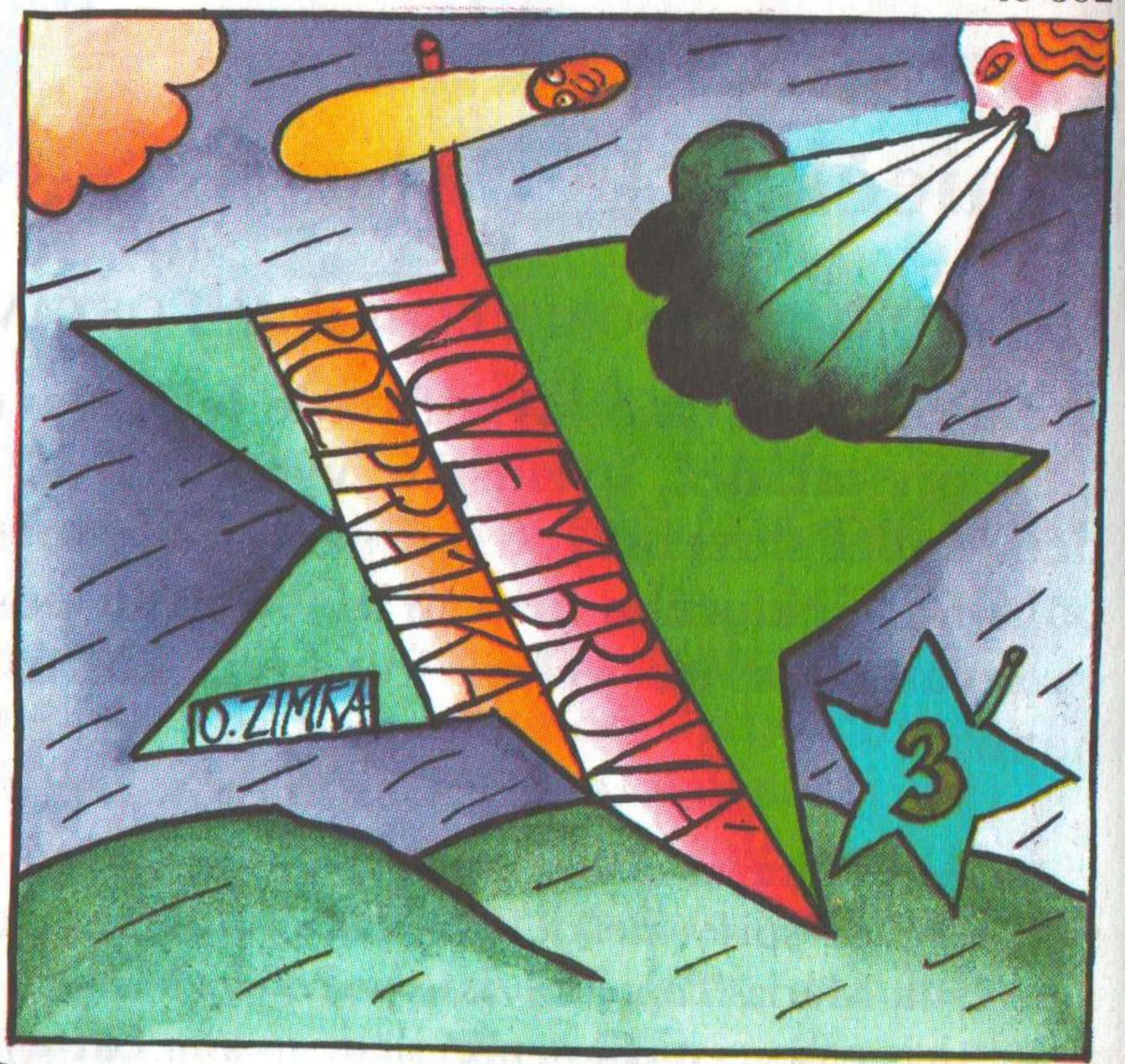
NIE JE TO TAK DÁVNO, V ROZPRÁVKOVOM ČASE, V SNEHOM ZAPADANEJ KRAJINE...

ČAKALI NA MARIENKU. MACHOCHA SLŮBILA, ŽE JU V MRAZE A ZIME POŠLE ZBIERAŤ JAHODY

... SEDELO OKOLO OHŇA 12 MESAČÍKOV

NIE JE MARIENKA CHORÁ? NEDOSTALA NÁHODOU CHRÍPKU?

ČAKANIE SI KRÁTILI ROZPRÁVANÍM ROZPRÁVOK:

NA KOPCI JAVOROVA SA LIETALO VŽDY. ALE NA JESEŇ JE TO PRIAM LETECKÝ DEŇ. SEMIENKA JAVORA AKO ROJ VRTUĽNÍKOV SA ROZLIETAJÚ PO OKOLÍ...

KOMU SA NEPÁČI VRTUĽNÍK, NASADNENA NA KRÁSNE POMAĽOVANÉ LIETADLO A ODLETÍ DO SUSEDNÉHO LESA POMOCOU VEĽMI ÚSPORNÉHO VETERNÉHO POHONU.

LISTY-LIETADLA MAĽUJE NAJZNÁMEJŠÍ MALIAR ČAS. MA VEĽKÚ FANTÁZIU. ZNÁZORŮJE NA KRÍDLA ĎALEKÉ HNEDOŽLTÉ SAHARSKÉ PŮŠTE, MODROZELENÉ HLĚBKY TICHEHO OCEÁNA, ALEBO RUŽOVOFIALOVÉ BRIEŽDENIE NA OSTROVE JÁVA. AK MU NIEKEDY CHÝBAJÚ FARBY, VYPOŽIČIA SI Z NEKONEČNEJ ZASOBNARNE DŮHY.

JEDNO SEMIENKO S BODKOVANOU VRTUĽKOU NEBOLO SPOKOJNÉ. CHCELO ODLETIEŤ SPOLU S LASTOVIČKAMI DO AFRIKY, KDE POZNAJÚ SNIEH LEN AKO ZMRZLINU. ALE NA ZVLÁŠTNOM LIETADLE, NAJMODERNEJŠIEHO ZAFARBENIA. PRETO VYMYSLĽALO AJ TAKÉTO TRIKY:

VIETOR MÁ NAJRADŠEJ ZAPUŠŤANÉ LISTY, KTORÉ ŠTUDUJE AKO ZEMEPISNÉ MAPY A MOŽNO SA PODĽA NICH PO SVETE ORIENTUJE. AK ZBADA MODERNISTICKÉ LIETADLO, OD ZLOSTI ROZFÚKA VŠETKY LISTY PO LESE...

PO NIEKTORÝCH SEMIENKACH NEOSTANE ANI STOPA. INÉ SA ZAVRTAJÚ OD STRACHU HLBOKO DO ZEME, KDE PEKNE PREZIMUJÚ.

NA JAR VYSTRČIA HLÁVKU ZO ZEME SO ZELENOU ČAPICOU

